

School of Economics
and Commercial Law
GÖTEBORG UNIVERSITY

Göteborg 2011-05-30

Materiella anläggningstillgångar

- En studie av redovisning och värdering för IFRS-företag

Företagsekonomiska Institutionen

Magisteruppsats: Avancerad Externredovisning, VT 2011

Författare: Calle Gerdman, 840309

Andreas Olsson, 770204

Handledare: Thomas Polesie

Förord

För denna uppsats genomförande vill vi tacka ett antal personer som bidragit till färdigställandet. Vi vill börja med att tacka vår handledare, Professor *Thomas Polesie* som hjälpt oss med nya idéer samt intressant och relevant litteratur. Tack även till *Anna-Karin Pettersson* som ställt upp som bollplank för hur vi skulle lägga upp intervjuerna.

Vi vill även tacka våra respondenter *Anna Sikström*, Volvo och *Charlotte Anderberg*, Scania. Er hjälp och mycket trevliga bemötande har varit till stor nytta för oss. Tack till *Anna Embretsen* på Electrolux som hjälpt oss att få tillgång till material.

Göteborg, den 30 maj 2011

Calle Gerdman

Andreas Olsson

Sammanfattning

Magisteruppsats i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet, Avancerad externredovisning, VT 2011.

Författare: Calle Gerdtman och Andreas Olsson.

Handledare: Thomas Polesie.

Nyckelord: Materiella anläggningstillgångar, IFRS, IAS 16, värdering, avskrivning, komponentavskrivning, lånekostnader.

Titel: Materiella anläggningstillgångar – En studie av redovisning och värdering för IFRS-företag.

Bakgrund och problemformulering: IFRS har medfört att företag globalt ska bli mer jämförbara, men är även ett principbaserat regelverk vilket innebär många subjektiva bedömningar hos företagen. Detta gäller exempelvis val av värderingsmetod och nyttjandeperioder för materiella anläggningstillgångar. Till skillnad mot immateriella- och finansiella anläggningstillgångar har inte så många nyheter tillkommit för materiella anläggningstillgångar, men även om utvecklingen gått mot att andra tillgångar än materiella tagit mer plats så är fortfarande de materiella anläggningstillgångarna en stor del av många företags balansräkning och viktiga. Redovisningen av materiella anläggningstillgångar regleras av IAS 16, men det tillkommer ett antal standarder som måste tas hänsyn till då exempelvis värdering eller nedskrivning ska göras.

Syfte: Uppsatsens syfte är att se vilka likheter och skillnader som finns mellan ett antal svenska noterade företag inom tillverkningsindustrin gällande redovisning och värdering av materiella anläggningstillgångar. Författarnas syfte är även att belysa mer praktiska frågor och problem som kan uppkomma inom området, samt se hur balansräkningarna utvecklats från förr till nu. Författarna har valt ett brett perspektiv på området för materiella anläggningstillgångar för att få en helhetsbild då flera standarder påverkar redovisningen av dessa.

Metod: För att svara på uppsatsens syfte och frågeställningar har författarna samlat in data både genom sekundära och primära källor. För referensramen har data inhämtats genom litteratur, standarder, branschartiklar samt Internet. Det empiriska materialet har erhållits genom att studera årsredovisningar samt genomföra två djupare kvalitativa intervjuer med redovisningsexperter på två företag. Genom utvalda frågor och teman har sedan en analys gjorts där empirin och referensramen kopplats samman. För att analysera utvecklingen hos två av företagens balansräkningar har fyrkantmodellen använts för att illustrera detta.

Analys och slutsatser: Att IFRS är principbaserat visar sig till viss del i undersökningen då det skiljer sig hur företagen redovisar och i vilken omfattning upplysningar ges. Även om redovisning och värdering av materiella anläggningstillgångar inte anses lika komplicerat som exempelvis immateriella anläggningstillgångar, så kan det uppkomma svåra frågor ibland, som vad som ska räknas med i anskaffningsvärdet. Utvecklingen av balansräkningarna visar tydligt, vilket författarna utgick ifrån, att materiella anläggningstillgångar inte längre är den största posten då immateriella- och finansiella anläggningstillgångar idag förekommer i stor omfattning. Även andelen varulager har minskat betydligt.

Förkortningar

Nedan presenteras ett antal förkortningar, som används genomgående i rapporten för att underlätta för läsaren.

AT	Anläggningstillgångar
BFN	Bokföringsnämnden
EK	Eget kapital
FASB	Financial Accounting Standards Board
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IFRS	International Financial Reporting Standards
MAT	Materiella anläggningstillgångar
OT	Omsättningstillgångar
RFR	Rådet för Finansiell Rapportering
US GAAP	United States Generally Acceptable Accounting Principles
ÅRL	Årsredovisningslagen

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1. Bakgrund	1
1.2. Problembeskrivning.....	2
1.3. Syfte.....	3
1.4. Frågeställningar	3
1.5. Avgränsning.....	3
1.6. Disposition.....	3
2. Metod	5
2.1. Ansats	5
2.2. Datainsamling.....	6
2.2.1. Tidigare studier	6
2.2.2. Referensram	6
2.2.3. Årsredovisningar	6
2.3. Intervjuer	7
2.3.1. Respondenter.....	7
2.3.2. Urval.....	7
2.3.3. Genomförande	8
2.4. Dataanalys	8
2.4.1. Fyrkantsmodellen	9
2.5. Trovärdighet	10
2.5.1. Referenser.....	10
3. Referensram	11
3.1. Tidigare forskning	11
3.1.1. Att värdera tillgångar – verkligt värde inom skogs- och fastighetsbranschen ...	11
3.1.2. Redovisning av fartyg i europeiska rederier	11
3.2. Historik & utveckling	12
3.3. Värdering av tillgångar.....	13
3.4. Reglering	14
3.4.1. IAS 1 – Utformning av finansiella rapporter	15
3.4.2. IAS 16 – Materiella anläggningstillgångar	15
3.4.3. IAS 23 – Låneutgifter.....	17
3.4.4. IAS 17 - Leasingavtal.....	17
3.4.5. IAS 36 – Nedskrivningar.....	18
3.4.6. IAS 40 - Förvaltningsfastigheter	18
3.4.7. IAS 41 – Jord- och skogsbruk.....	19
3.4.8. RFR 1	19

4. Empiri.....	20
4.1. Företagsurval	20
4.2. Utveckling	22
4.2.1. SKF.....	22
4.2.2. Volvo.....	23
4.3. Hur redovisar företagen?	23
4.4. Intervjuer	25
4.4.1. Volvo.....	25
4.4.2. Scania	27
5. Analys.....	30
5.1. Utveckling	30
5.2. Likheter och skillnader i företagens redovisning	30
5.3. Praktiska frågor bland företagen.....	33
6. Diskussion & slutsatser	35
6.1. Förslag på vidare forskning	37

Referenser

Bilaga 1, Frågeunderlag

1. Inledning

I inledningen till denna uppsats kommer författarna först att ge en beskrivning av bakgrunden till ämnet, för att sedan beskriva en problemformulering. Vidare beskrivs syftet samt vilka frågeställningar som ligger till grund för uppsatsen, samt slutligen hur författarna har valt att avgränsa uppsatsens innehåll.

1.1. Bakgrund

Materiella anläggningstillgångar kännetecknas av att de har en fysisk form, och aktiveras som tillgångar i företagens balansräkningar. Det kan röra sig om allt från maskiner till lastbilar och fartyg. Hur detta värde bestäms och ändras regleras i olika standarder. De övriga formerna av anläggningstillgångar är immateriella och finansiella, och till skillnad mot materiella så har de ingen ren fysisk form. Det kan röra sig om aktieinnehav i dotterbolag, varumärken eller goodwill, som bl.a. erhålls vid förvärv av andra företag.

Våra normgivande organ när det kommer till redovisningssed; IASB och BFN anser båda att investeringar ska periodiseras. Det är egentligen inte självklart. Enligt Marton (2008 a) finns åtminstone tre alternativa sätt att lösa det på. En kassaflödesbaserad redovisning där inga periodiseringar görs, periodiserad redovisning där fullständigt objektiva periodiseringar görs, t.ex. allt skrivs av på 5 år, eller periodiserad redovisning med periodiseringar baserade på bedömningar. Vissa tillgångar, t.ex. biologiska tillgångar, förvaltningsfastigheter och vissa finansiella tillgångar skrivs inte av i koncernen utan värderas till verkligt värde (IFRS-volymen 2010). Teoretiskt skulle det kunna tänkas att alla tillgångar skulle värderas på detta sätt. För materiella anläggningstillgångar finns idag möjligheten att använda omvärderingsmetoden, vilket innebär att värdeförändringar tas via övrigt totalresultat mot eget kapital (Marton m.fl. 2010).

På senare år har kapitalplaceringar både i Sverige och utomlands börjat satsa mer pengar i företag som ligger utanför landsgränserna. Detta, att aktiemarknaden blivit mer internationell, har medfört att utvecklingen av gemensamma regelsystem för redovisning gått starkt framåt. IASB är organisationen som utvecklat dessa standarder (benämnda IFRS och IAS), och sedan 2005 gäller dessa för samtliga börsnoterade bolag inom EU. Att dessa bolags ägare till stor del är utspridda och inte har någon närmare insyn i bolagen, gör att det är aktieägarnas krav som till stor del styr utvecklingen av IFRS (Edenhammar & Thorell 2009). För de flesta är årsredovisningen den enda källan till information och då måste den kommunicera de behov som aktiemarknaden har.

Värdering och redovisning av materiella anläggningstillgångar innefattar en hel del frågeställningar och innefattar flera IFRS-standarder som behandlar dessa. Materiella anläggningstillgångar behandlas i IAS 16, där definitioner, principer och värderingsfrågor tas upp (Edenhammar & Thorell 2009). Andra standarder som kan bli aktuella inom området för materiella anläggningstillgångar är IAS 23 som behandlar lånekostnader och IAS 36 som behandlar nedskrivningar. Även om det tillkommit en del nytt på området har ändå redovisningen av materiella anläggningstillgångar varit liknande som det varit tidigare i Sverige även innan IFRS infördes, medan utvecklingen på området för immateriella anläggningstillgångar varit mer omfattande (Edenhammar & Thorell 2009). Vissa företag agerar även som leasegivare och leasetagare, och då räknas dessa materiella anläggningstillgångar in i balansräkningen enligt principen innebörd och form. Detta medför att dessa tillgångar kommer påverka posten materiella anläggningstillgångar och således blir även IAS 17 om leasing inblandad (IFRS-volymen 2010).

Värdeförändringar av materiella anläggningstillgångar kan ske på ett antal olika sätt. Avskrivningar är en förväntad kostnad som skulle kunna sägas vara en schablonmässig värdeminskning av tillgångar. Varför är avskrivningar en viktig fråga överhuvudtaget? Det grundar sig på att resultatet i resultaträkningen är en siffra som ska spegla den faktiska värdeförändringen som skett under perioden. Det har visat sig att just resultatet är en post som är viktig för investerare. En annan form av värdeförändring som kan ske är nedskrivning, vilket ska prövas då det finns indikationer på att återvinningsvärdet är lägre än det redovisade värdet. Om avskrivningar ska spegla normalt "slitage" är nedskrivningar mer en effekt av en oväntad värdeminskning (Artsberg 2003).

Att företag vill ha ett jämnt resultat över tid beror säkert på olika saker. Av tradition har svenska företag varit försiktiga och byggt upp reserver som egentligen är dolda för läsaren av årsredovisningen. Detta har fortfarande ett visst grepp över svenska företag bl.a. visar en undersökning av Lorentzon (2011) att de stora svenska skogsföretagen och deras bransch är starkt präglad av försiktighet. Lorentzon menar också att det finns en psykologisk aspekt som gör att företagsledningarna vill visa att de levererar varje år.

1.2. Problembeskrivning

Redovisning är ett brett och i många fall komplicerat fält. Frågor kommer och går, vissa mer komplicerade än andra. Tanken med den här uppsatsen är att titta på ett område som idag anses vara ett av de mindre komplicerade, nämligen redovisningen av materiella anläggningstillgångar. Marton m.fl. (2010) ställer sig frågan om redovisningen håller på att bli mindre användbar eftersom den är bra på att avspegla materiella tillgångar men inte övriga tillgångar, då materiella anläggningstillgångar i många företag minskat i förhållande till övriga, exempelvis immateriella anläggningstillgångar. Detta skulle kunna innebära att redovisningen av materiella anläggningstillgångar idag inte anses vara ett lika problematiskt område som övriga tillgångar. Det finns inte lika mycket aktuell forskning kring materiella anläggningstillgångar som finansiella- och immateriella anläggningstillgångar.

Med det i bakhuvudet kan det finnas en del aktuella frågor och problem att identifiera i praktiken runt dagens redovisning av materiella anläggningstillgångar. Har det uppstått några nya svårigheter runt redovisningen? Inte minst har koncernerna vuxit och har idag verksamhet i världens alla hörn. Nya affärsmodeller och redovisningsstandarder t.ex. leasing påverkar även redovisningen av materiella anläggningstillgångar. Enligt IAS 17 och IFRIC 4 ska tillgångar utanför företagets formella ägande redovisas på balansräkningen (IFRS-volymen 2010).

Som investerare på aktiemarknaden är jämförbarhet viktigt då val ska göras mellan var pengar ska placeras; vilket eller vilka företag har de bästa förutsättningarna att ge avkastning? Gällande exempelvis avskrivningar på materiella anläggningstillgångar skulle en bestämd avskrivningstid dock vara svår, då tillgångarna kan variera väldigt mycket och ha stor spännvidd i den tid som de används i verksamheten, den s.k. nyttjandeperioden. Tänk exempelvis på skillnaden mellan ett fartyg och en dator. Detta är något som IASB jobbat för, och IFRS kännetecknas av principbaserade regler där subjektivitet uppstår då företagen gör bedömningar i det enskilda fallet (Marton 2009). Detta medför att jämförbarheten kan ifrågasättas då företagen gör egna bedömningar avseende hur länge en tillgång är tänkt att generera ekonomiska fördelar för företaget.

Anskaffningsvärdet på en materiell anläggningstillgång är en viktig utgångspunkt då den aktiveras i balansräkningen, och sedan bestäms avskrivningar och eventuella omvärderingar eller nedskrivningar med utgångspunkt från anskaffningsvärdet. IAS 16 ger utrymme för en del subjektiva bedömningar gällande anskaffningsvärdet, vilket kan ge olika värden beroende

på vilket företag som gör bedömningen, speciellt då det ingår många olika delar som ska summeras. Ett eventuellt restvärde på tillgången kommer även det att påverka hur värdeförändringar sker över tiden (IFRS-volymen 2010).

En fråga som kan vara svår att svara på vid olika redovisning mellan företag är om det beror på bristande jämförbarhet eller helt enkelt på att företagen befinner sig i olika situationer. Anledningar till varför företag väljer att redovisa på ett visst sätt kan vara att nå ett önskat resultat, och då blir det svårt att uppnå jämförbarhet (Marton 2009).

IFRS har i flera fall fått kritik för att vara väl detaljrika och kräva alltför mycket tid av de som redovisar enligt standarderna. Jan Engström, ledamot i IASB, håller med om att vissa standarder kan vara lite väl krångliga och att det är något som IASB jobbar med att förenkla efter påtryckningar utifrån. Att ändra en standard eller komma med en ny är dock något som tar tid (Halling 2009).

1.3. Syfte

Syftet med uppsatsen är att se om noterade företag inom tillverkningsindustrin gör liknande bedömningar och upplysningar när det gäller redovisning av materiella anläggningstillgångar, och hur de kommuniceras till användarna av årsredovisningarna. Bedömningarna gäller värdering, nyttjandeperioder, förekomsten av komponentavskrivning samt övriga antaganden, främst utifrån principer i IAS 16.

Författarna kommer att undersöka tio börsnoterade företags årsredovisningar för att se hur de hanterar redovisningen av materiella anläggningstillgångar, samt genomföra ett par intervjuer för att även se hur företagen argumenterar angående de val som ligger till grund för redovisningen av materiella anläggningstillgångar. Författarna ser även till andra standarder som kan bli aktuella vid redovisning av materiella anläggningstillgångar, för att få ett brett perspektiv på området och en helhetsbild. För att se om och i så fall hur företagens sammansättning av tillgångar har ändrats genom åren kommer ett par företag jämföras.

1.4. Frågeställningar

De frågeställningar som ligger till grund för uppsatsens utförande och som besvaras under analys och diskussion är följande:

- Hur har balansräkningarna avseende materiella anläggningstillgångar förändrats vid en jämförelse av industriföretag idag och för 15 och 30 år sedan?
- Vad finns det för likheter och skillnader i redovisningen av materiella anläggningstillgångar idag hos ett antal större industriföretag i Sverige?
- Vilka praktiska frågor anses problematiska vid redovisning av materiella anläggningstillgångar?

1.5. Avgränsning

Författarna har valt att avgränsa företagen i undersökningen till svenska företag som finns noterade på Stockholmsbörsen, med verksamhet inom tillverkningsindustrin. De årsredovisningar som studeras tillhör koncernen och således är det IFRS antagna av EU som ska följas.

1.6. Disposition

Utformningen av uppsatsen har författarna valt att göra enligt nedanstående disposition:

Inledning – Uppsatsens bakgrund, problembeskrivning, syfte, frågeställningar samt avgränsning presenteras.

Metod – Beskrivning av hur författarna har gått tillväga i arbetet med uppsatsen gällande ansats, datainsamling, intervjuer och analys.

Referensram – Ger en teoretisk grund med tidigare forskning, värderingsfrågor och den reglering som styr redovisning av materiella anläggningstillgångar

Empiri – Presenterar de resultat som undersökningen gett genom studier av årsredovisningar och intervjuer.

Analys – Här kopplas empirin ihop med teori från referensramen och analyseras.

Diskussion & slutsatser – En fortsättning av analysen med fokus på författarnas tankar och svar på uppsatsens frågeställningar.

2. Metod

Metodkapitlet beskriver hur författarna har genomfört arbetet med denna uppsats. Ansatsen av ämnet kommer att beskrivas, följt av vilken datainsamling som gjorts och på vilket sätt; både genom primära och sekundära källor. Författarna kommer sedan gå in mer detaljerat på genomförandet, där bl.a. urval av företag och respondenter samt uppsatsens trovärdighet diskuteras.

2.1. Ansats

Författarna valde att ta sig an området redovisning av materiella anläggningstillgångar enligt IFRS. Under magisterkursens gång har IFRS varit ett huvudinslag och det kändes intressant att fördjupa sig inom ramarna för detta regelverk för noterade bolag inom EU. Att valet föll på materiella anläggningstillgångar berodde dels på att det skrivits betydligt mindre om detta område än exempelvis immateriella tillgångar och då framförallt goodwill. En annan anledning var att området kan verka okomplicerat till en första början, men att det ändå är relativt omfattande med flera standarder involverade än bara IAS 16 som behandlar materiella anläggningstillgångar. Dock ligger fokus på denna standard, även om andra standarder berörs mer eller mindre. Att flera standarder belyses beror på att författarna avser att beskriva redovisning av materiella anläggningstillgångar ur ett helhetsperspektiv och inte enbart fokusera på enskilda frågor.

För att se hur företagen redovisat har årsredovisningar för tio olika företag inom tillverkningsindustrin studerats, med fokus på hur de tillämpar IFRS regler. För att även få ett lite historiskt perspektiv har två av företagen jämförts för 2010 med 1996 och 1980. Att det blev två företag författarna studerade utveckligen av berodde på tillgången av årsredovisningar online på Internet. För 1980 fanns det tillgängligt för ett företag, och den andra fick författarna i tryckt format genom kontakt med Volvo. För att få en djupare syn på hur företagen ser på redovisning valde författarna att även genomföra två intervjuer med redovisningskunniga personer på företagen.

För att kunna se utvecklingen mellan ett par olika årtal jämfördes balansräkningarna mellan åren, med fokus på hur tillgångarna fördelats. Här rör det sig om en kvantitativ metod, då författarna redan bestämt vad som ska samlas in i form av siffror. För intervjuerna däremot har en kvalitativ metod använts, då syftet varit att låta respondenterna komma med information utifrån hur de jobbar, och utgå från författarnas frågeformulär. För att kunna jämföra tio företag med varandra hur de redovisar materiella anläggningstillgångar har en kombination av kvalitativ och kvantitativ metod använts. Författarna har i förväg tänkt ut vad som ska undersökas; vilka metoder mm som företagen använder sig av, men sedan hur de gör är upp till de själva och målet med undersökningen är att ta reda på hur de redovisar. Holme & Solvang (1997) tar upp en rad olika drag som kännetecknar kvantitativ respektive kvalitativ metod, där kvalitativ inriktar sig på att erhålla mer djup samt beskrivning och förståelse, medan kvantitativ mer riktar in sig på att erhålla beskrivning och förklaring samt strukturerade och systematiska observationer.

Backman (2008) skriver att det med fördel går att genomföra flera delar av uppsatsen parallellt, exempelvis intervjuer och skrivandet av teorin, att det inte behövs delas upp helt. Detta är något som författarna till denna uppsats gjort, då de arbetat med flera delar samtidigt. Även funderingar över analys och slutsatser har skett kontinuerligt genom processen med skrivandet av uppsatsen.

2.2. Datainsamling

För att kunna uppnå uppsatsens syfte och försöka svara på de frågeställningar som ligger till grund för den har författarna samlat in data på olika sätt, som sedan ligger till grund för analys och diskussion.

2.2.1. Tidigare studier

Ett antal tidigare studier inom redovisning av materiella anläggningstillgångar har studerats, dels för att inspireras för genomförandet av denna uppsats, men givetvis också för att se vad som forskats om inom området. De tidigare studierna har behandlat bl.a. europeiska rederiers redovisning av materiella tillgångar, samt fastighets- och skogsbolagens redovisning av förvaltningsfastigheter och biologiska tillgångar. Med detta som bakgrund ansåg författarna att det kunde vara intressant att se på en annan typ av företag, och hur redovisning av andra sorters materiella anläggningstillgångar går till. Värderingsmetod är exempelvis en fråga som skiljer sig mellan materiella anläggningstillgångar hos ett industriföretag och ett skogsbolag, där biologiska tillgångar tillämpar en annan standard där verkligt värde är grundprincipen.

Att studera tidigare forskning och litteratur är ett lämpligt och bra sätt att för att få upplysningar avseende hur de gått tillväga och vad som skrivits inom området innan. Det ger upplysningar om både tips och brister och att ha läst på ordentligt underlättar klart för det fortsatta skrivandet (Backman 2008). Detta har varit till god hjälp för författarna under skrivprocessen.

2.2.2. Referensram

En teoretisk grund för ämnet har författarna fått genom att samla in information genom olika källor. Först och främst innehåller IFRS-volymen samtliga och fullständiga standarder som getts ut och antagits av EU, samt den föreställningsram som ligger till grund för utvecklingen av både befintliga och nya standarder. Även annan litteratur som förklarar dessa standarders innehåll har använts, samt litteratur om utveckling av området och mer specifika delar som tas upp i standarderna. Andra källor som använts är branschtidsskriften Balans och vissa Internetsidor.

En hel del litteratur inom området för uppsatsen har sökts på och studerats för att hitta relevant information. Det har tagit mycket tid, vilket Patel & Davidsson (1994) även tar upp då de skriver att litteraturgenomgång är tidskrävande med allt från sökande till genomgång. Detta är något som sedan pågått under undersökningen då nya idéer och spår lett in på olika referenser.

För att hitta relevant information har författarna fått god hjälp och tips av handledaren och genom tidigare forskning. Sökningar har gjorts på Göteborgs Universitetsbibliotek, Chalmers tekniska högskolas bibliotek och stadsbiblioteket. På Göteborgs Universitetsbibliotek har även databasen FAR Komplet varit till stor hjälp, där intressanta artiklar inom området hämtats från branschtidningen Balans. Sökord som använts är: IFRS, materiella anläggningstillgångar, värdering, avskrivning, komponentavskrivning, nedskrivning, värdetförändring, restvärde.

2.2.3. Årsredovisningar

För att undersöka hur redovisningen av materiella anläggningstillgångar hanteras i olika företag valde författarna att titta på företag inom tillverkningsindustrin. Det finns en uppenbar nackdel med att välja industriföretag och det är att det är en mycket heterogen grupp företag. Författarna valde ändå dessa eftersom det kan vara intressant att se på eventuella skillnader i hur de väljer att redovisa även om de skiljer sig åt avseende verksamhet; exempelvis att se på val av värderingsmetoder och nyttjandeperioder.

För att även se eventuella skillnader i hur de redovisar har årsredovisningarna för tio företag studerats för 2010. För att även belysa utvecklingen och se hur balansräkningen ändrats, främst med avseende på tillgångarna, har två företag studerats från 1980 till 2010. Tanken hos författarna var att andelen materiella anläggningstillgångar skulle ha minskat till förmån för immateriella anläggningstillgångar, som exempelvis goodwill. Utvecklingen har illustrerats genom fyrkantsmodellen, som beskrivs senare i detta kapitel.

Företagen valdes genom att söka igenom Nasdaq OMX listor noterade företag i olika storlekar finns listade, och dessutom finns indelade i olika branscher. De flesta av företagen är stora och välkända inom Svenskt näringsliv, men det återfinns även ett par lite mindre, dock är samtliga noterade koncerner då redovisning enligt IFRS är inriktningen på uppsatsen. Årsredovisningar som studerats har funnits tillgängliga på företagens hemsidor, förutom i ett fall då författarna fick en tryckt version skickad med posten.

2.3. Intervjuer

För att få mer djup och ett mer praktiskt perspektiv hur det egentligen går till på företagen, och hur de ser på redovisning av materiella anläggningstillgångar, har även två kvalitativa intervjuer genomförts.

2.3.1. Respondenter

Primärdata har erhållits genom personliga intervjuer med redovisningskunniga personer på Volvokoncernen och Scaniakoncernen. På Volvokoncernens huvudkontor i Torslanda intervjuades Anna Sikström, som är IFRS Accounting expert, vilket innebär att hon jobbar mycket med frågor som rör IFRS. Hon är med och påverkar utvecklingen av IFRS, sitter med i Näringslivets redovisningsgrupp, och utvecklar även Volvos Finanshandbok som redogör för hur redovisningen ska gå till inom koncernen.

Intervjun med Scaniakoncernen gjordes via telefon med Charlotte Anderberg, som är redovisningsspecialist på huvudkontoret i Södertälje. Precis som Anna Sikström sitter hon även med i Näringslivets redovisningsgrupp.

2.3.2. Urval

Efter att författarna skapat sig en syn på och kunskap om redovisning av materiella anläggningstillgångar utarbetades ett frågeformulär utifrån syfte och frågeställningar för att göra undersökningen djupare och intressantare än att enbart studera årsredovisningar. Värdefulla tips och idéer på utformningen erhöles efter ett möte med Anna Karin Pettersson som är verksam på Handelshögskolan i Göteborg. E-mail skickades ut till de företag som har huvudkontor i Göteborg, samt ytterligare några företag i hopp om att intresse för en telefonintervju fanns.

Anna Sikström på Volvokoncernen hade under en tidigare kurs på magisterprogrammet varit och föreläst på Handelshögskolan, och författarna kontaktade henne direkt via e-mail varefter hon svarade att hon ville ställa upp på en intervju. Även Scaniakoncernen i Södertälje visade intresse och efter korrespondens via e-mail bestämdes tid för en telefonintervju, då det bedömdes som det mest rimliga sättet att genomföra den på.

Flera av de övriga företagen svarade att de var intresserade men tyvärr inte hade möjlighet p.g.a. tidsbrist, däribland Electrolux, SKF, Trelleborg och Sandvik. Ett par företag fick författarna inget svar alls av, vilket kan ha berott på tidsbrist även där eller helt enkelt att inget intresse av att delta fanns.

Att det blev ett visst bortfall bland de företag författarna kontaktat kan givetvis påverka undersökningen då variationen av svar kunde blivit större om ett eller flera företag till hade deltagit. Dock tror författarna ändå att tillräckligt relevant information har erhållits för att kunna uppnå syftet med uppsatsen. Gällande bortfall vid undersökningar är påverkan enligt Körner & Wahlgren (2002) störst vid statistiska kvantitativa undersökningar, vilket inte var fallet i denna uppsats gällande intervjuerna med företagen.

2.3.3. Genomförande

Intervjun med Anna Sikström på Volvo ägde rum på Volvokoncernens huvudkontor i Torslanda, Göteborg. Några dagar innan besöket sändes frågeformuläret via e-mail, så respondenten var beredd på frågorna för intervjun. På huvudkontoret genomfördes intervjun ostört i ett kontorsrum, och båda författarna var närvarande och förde anteckningar. För att ytterligare försäkra sig om att ingen betydelsefull information skulle försummas spelades intervjun in via bärbar dator, vilket respondenten gav tillåtelse till. Samma dag sammanställde sedan författarna intervjun för att inte glömma några relevanta detaljer, och inspelningen lyssnades igenom för att säkerställa att inget förbisetts. Efter att samtliga svar sammanställts skickades dessa tillbaka till respondenten för att försäkra att respondentens svar blivit korrekt återgivna, varefter respondenten gjorde ett par förtydliganden och mindre korrigeringar.

Intervjun med Charlotte Anderberg på Scania genomfördes via telefon av en av författarna. Detta då det geografiska avståndet försvårade en intervju på plats. Även för denna intervju hade frågorna skickats i god tid innan så respondenten visste vilka frågor som väntade. Även om intervjun i detta fall inte spelades in och enbart en av författarna genomförde den, anser författarna inte att det påverkat kvalitén då respondenten även här gick igenom sammanställningen i efterhand och gjorde ett par justeringar.

Även om författarna hade ett färdigt frågeformulär så kännetecknas en kvalitativ intervju av att respondenten får framföra sina åsikter och inte agerar efter ett standardformulär (Holme & Solvang 1997). Detta stämmer väl överens med intervjuerna som var väldigt öppna och bara följde vissa förutbestämda ramar. Respondenterna belyste en del saker som inte författarna tänkt på innan och många värdefulla upplysningar erhöles.

2.4. Dataanalys

Analysen av materialet gjordes i olika steg. Eftersom intervjun med Volvo gjordes först och det var en viss tid mellan den och nästa intervju påbörjades analysarbetet redan efter den. Olika teorier och vinklingar diskuterades löpande under arbetets gång. Att göra analyser löpande är en vanlig metod för att bearbeta kvalitativa data (Patel & Davidsson 1994). Eftersom syftet med uppsatsen var att undersöka området materiella anläggningstillgångar ur ett brett perspektiv bedömdes detta vara en metod som skulle skapa mest frihet. Det bör påpekas att flera olika sätt att sammanställa data, både kvalitativa och kvantitativa, har prövats och förkastats vilket inte framgår av uppsatsen i övrigt men som ändå varit nyttigt för författarnas förståelse av ämnet.

En viktig del av arbetet med den här uppsatsen handlar om att studera hur företag redovisar sina materiella anläggningstillgångar utifrån den information som är allmänt tillgänglig. Det rör sig då främst om företagens årsredovisningar. I årsredovisningarna presenteras materiella anläggningstillgångar i huvudsak i två noter. Den första är ofta not 1 där grundläggande principer presenteras. Dessutom finns en separat not där värdeförändringar och viss annan information presenteras. I arbetet med denna uppsats har informationen i dessa noter sammanställts för samtliga tio företag och satts ihop i ett dokument. Detta har därefter legat till grund för en jämförelse. Syftet med jämförelsen är att identifiera likheter och skillnader mellan företagen. I arbete med kvalitativa metoder används ofta texter där innehållet

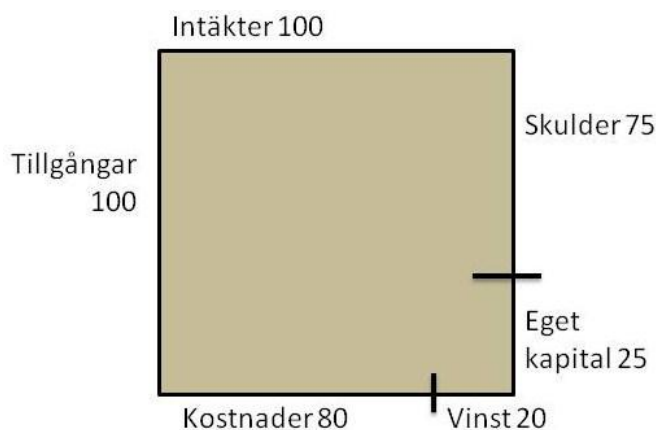
analyseras utifrån att gemensamma meningar eller teman samlas (Patel & Davidsson 1994). I det här fallet är utrymmet för hur företagen kan uttrycka sig ganska begränsat. Eftersom ämnet är smalt och företagen redovisar utifrån vissa principer styrda av IFRS blir de teman som identifieras tämligen kvantitativa. Dessa teman presenteras i avsnittet empiri. För att öka tillförlitligheten i undersökningen har alla påståenden som presenteras i empirin verifierats med originaltexterna i årsredovisningarna. Anledningen till detta är att sammanställningen är ett arbetsmaterial som kan innehålla vissa förenklingar och tolkningar. Detta för att minimera risken att det är författarnas och inte företagens ord som ligger till grund för analysen. Empirin har sedan kopplats till olika referenser från uppsatsens referensram för att analyseras.

Analysen av intervjuerna som gjordes har skett i olika steg. Eftersom intervjun med Volvo gjordes först och det var en viss tid mellan den och nästa påbörjades analysarbetet redan efter den. Olika teorier och vinklingar diskuterades löpande under arbetets gång. Att göra analyser löpande är en vanlig metod för att bearbeta kvalitativa data (Patel & Davidsson 1994). Eftersom syftet med uppsatsen var att undersöka områdena materiella anläggningstillgångar ur ett brett perspektiv bedömdes detta vara en metod som skulle skapa mest frihet. Det bör påpekas att flera olika sätt att sammanställa data, både kvalitativa och kvantitativa, har prövats och förkastats vilket inte framgår av uppsatsen i övrigt men som ändå varit nyttigt för författarnas förståelse av ämnet. När båda intervjuerna var gjorda, utskrivna och kommenterade av respondenterna påbörjades arbetet med den slutgiltiga bearbetningen av materialet. Även här prövades och förkastades några olika idéer men till slut valdes en analysmodell och presentation där fyra teman presenteras. Dessa teman uppstod efter att författarna läst igenom intervjuerna ett antal gånger. Kvalitativa intervjuer ger ofta texter där information är osystematisk och innehållet kan behöva omordnas (Patel & Davidsson 1994). Efter hand placerades texten utifrån de identifierade temana. Ett visst urval fick även göras eftersom intervjumaterialet var relativt omfattande och det inte var vare sig önskvärt eller möjligt att ta med allt.

2.4.1. Fyrkantsmodellen

Ett syfte med denna uppsats är att följa företagens utveckling över tid. Framförallt att jämföra de materiella anläggningstillgångarna är av intresse. En modell som är bra på att ett enkelt sätt visualisera ett företags tillgångar och drift är fyrkantsmodellen (Polesie 1995). Det är en modell som kan variera från att vara mycket enkel till mycket komplicerad. Nedan förklaras hur den ska tolkas i den här uppsatsen.

Figur 1. Illustrering av fyrkantsmodellen (Författarna).

Den lodräta delen eller höjden visar balansposter. På vänster sida (aktivsida) ses tillgångar och högra (passivsida) visas hur tillgångarna är finansierade. Det ser till stor del som en

vanlig balansräkning. Den vågräta delen visar resultatposter. I det här fallet överstiger intäkterna kostnaderna vilket ger en vinst. Utifrån denna enkla modell kan många nyckeltal utläsas. Exempelvis ser vi att soliditeten är $25/100 = 25 \%$, Räntabiliteten på eget kapital $20/25 = 80 \%$ och kapitalomsättningshastigheten $100/100 = 1$

2.5. Trovärdighet

Som läsare av en uppsats är trovärdigheten i det som framställs väldigt viktig, det ska gå att lita på innehållet i den.

2.5.1. Referenser

För genomförandet av denna uppsats har både primära och sekundära informationskällor utnyttjats. Skillnaden mellan de två är att primära källor ger förstahandsinformation och sekundära källor är information som redan finns tillgänglig, och den förra anses ofta mer trovärdig (Holme & Solvang 2002). De sekundära källor som författarna använt sig av består till största delen av litteratur inom området, artiklar från branschtidsskriften Balans, samt information ur årsredovisningar. Primära källor är de respondenter som valt att ställa upp på intervjuer.

Källkritik är en viktig aspekt att förhålla sig till, och vid genomgång av litteratur mm måste hänsyn tas till aspekter som vem författaren är och när det framställts (Patel & Davidsson 1994).

Respondenterna till intervjuerna för denna uppsats upplevs som mycket kompetenta då de jobbar med redovisningsfrågor på två av de absolut största koncernerna i Sverige. Att de dessutom sitter med i gruppen för Svenskt näringsliv och diskuterar frågor rörande redovisning bidrar till att de har ännu större insikt i området. Eftersom intervjuerna var relativt öppna är det inte säkert att de svara på exakt samma sätt. Författarna har därför varit försiktiga med att dra allt för långtgående slutsatser utifrån dem.

Branschtidningen Balans skribenter jobbar och forskar inom området och har en djup kunskap om redovisning, så dessa källor får anses mycket trovärdiga. Likaså litteratur som använts för framställandet har studerats noga, och tips om mycket av denna har erhållits genom handledaren Thomas Polesie och genom andra uppsatser av kunniga personer. Även författarna till mycket av litteraturen är eller varit verksamma inom redovisning på företag eller inom den akademiska världen. Årsredovisningar och Internet har använts för att få information angående företagen samt hur de redovisar, och då detta är deras officiella fönster mot deras intressenter och årsredovisningarna godkända av revisorer får de anses mycket trovärdiga, även om givetvis redovisningsprinciper gör att resultat och ställning skulle kunna variera, vilket också framgår.

3. Referensram

För att skapa sig en bra bakgrund har författarna valt att börja med att se vad andra har skrivit inom området för materiella anläggningstillgångar, och inom olika branscher. Referensramen går sedan in på ett historiskt perspektiv, där utvecklingen inom området belyses. Den största delen behandlar sedan regleringen av materiella tillgångar idag för noterade bolag.

3.1. Tidigare forskning

Två tidigare forskningsrapporter som behandlar redovisning av materiella anläggningstillgångar har studerats för att få en inblick i området. De är intressanta eftersom de har ett annat fokus än denna uppsats.

3.1.1. Att värdera tillgångar – verkligt värde inom skogs- och fastighetsbranschen

I Sverige är fastighets- och skogsbolag exempel på företag som redovisar enligt IAS 40 - förvaltningsfastigheter och IAS 41 – jord- och skogsbruk. I en undersökning av Lorentzon (2011) har det visat sig att de stora bolagen i båda dessa grupper har valt att värdera dessa tillgångar enligt en avkastningsmetod där framtida kassaflöden diskonteras med en räntesats. Enligt IASB är detta sätt att värdera tillåtet endast om det inte finns tillförlitliga värden baserade på marknadspriser att tillgå. Företagen anser att de marknadspriser som finns inte är representativa för deras tillgångar eftersom det rör sig om så stora innehav. Oavsett hur värderingen görs är det viktigt att läsaren av årsredovisningen kan förstå hur företagen gjort sin beräkning. I praktiken har det visat sig att den möjligheten inte finns eftersom delar av den informationen i de flesta fall inte presenteras i årsredovisningen. Varför en viss diskonteringsränta används motiveras inte heller. Företagen tycker inte heller att ett marknadspris är intressant eftersom de inte planerar att sälja tillgångarna utan vill använda dem i driften.

Ett annat argument för bedömning när det gäller skogsbolagen är försiktighet. De anser själva att branschen alltid värderat tillgångar försiktigt och vill ha buffertar ifall något inträffar. Eftersom de större bolagen i skogsbranschen samverkat runt redovisningen av biologiska tillgångar anser de att jämförbarheten är god. Lorentzon tar dock upp ett exempel där ett bolag (SCA) under ett år gjorde en stor satsning på underhåll av sina sågverk. Detta var att anse som en extraordinär post på 4,9 miljarder SEK. Detta sammanföll med en justering av faktorer i kassaflödesmodellen som genererade en vinst på 5 miljarder SEK. Nettoeffekten av de två transaktionerna blev därmed 0,1 miljarder SEK vilket bidrog till att jämna ut resultat (Lorentzon 2011).

3.1.2. Redovisning av fartyg i europeiska rederier

I licentiatuppsatsen ”Redovisning av fartyg i Europeiska rederier – en studie av jämförbarhet”, undersöker Anna Karin Pettersson (2011) hur jämförbar redovisningen av fartyg är i europeiska rederier och vilka frågor som påverkar denna.

Studien har genomförts genom att årsredovisningar för samtliga noterade rederier i Europa har studerats för två år. Den teoretiska genomgången i uppsatsen kommer fram till att det verkar som att jämförelse har förbättrats efter IFRS införande, men visar även på att IFRS är ett principbaserat regelverk där mycket av bedömningarna är upp till företagen. Detta kan medföra att de ser olika på saker, och att exempelvis värderingsprinciper tolkas olika och upplysningar ges på olika sätt och omfattning. Genomgången visar även att det kan vara svårt att släppa det nationella helt och övergå helt till IFRS, då exempelvis praxis kan finnas kvar som funnits i landet, vilket leder till att jämförbarheten blir lidande.

Den värdering som de allra flesta rederierna i undersökningen gör sker enligt anskaffningsvärdemetoden. Enbart ett fåtal av rederierna använder sig av

omvärderingsmetoden. Gällande nyttjandeperiod anger de flesta företag ett visst antal år, men vissa anger ett intervall. Den metod som använts för avskrivning hos rederierna är linjär avskrivningsmetod. Endast ett rederi uppger inte om vilken metod de använt. Information om restvärde varierar en del i undersökningen; de flesta anger på något sätt ett värde för detta men 39 procent av rederierna anger det inte alls. Det finns i IAS 16 inget krav på att företagen ska ge upplysningar om restvärde. Komponentavskrivning ska göras då delar av en tillgång har ett betydande värde i förhållande till det totala anskaffningsvärdet, och det är något som de flesta rederier tillämpar. De flesta redovisar en komponent men det förekommer även att flera komponenter redovisas. I undersökningen har rederierna gjort nedskrivningar och där är nyttjandevärdet det vanligaste återvinningsvärdet, även om det också förekommer nedskrivning till verkligt värde minus försäljningskostnader hos vissa. Leasing förekommer lite mer i operationell form, men är svårt att riktigt jämföra då leasing är ett område där klassificering kan ändras genom små korrigeringar och på så vis försämrade jämförbarheten.

Upplysningar angående materiella anläggningstillgångar som ges av rederierna varierar i redovisningen, vilket givetvis påverkar redovisningens jämförbarhet. Detta gör det svårt för användare att jämföra rederiernas bedömningar då kvalitén varierar mellan de olika rederierna gällande vilka upplysningar de ger. Slutligen kan sammanfattas att redovisningen av fartyg skiljer sig åt en hel del, vilket delvis förklaras av IFRS principbaserade regelverk.

3.2. Historik & utveckling

De standarder som följs av noterade företag har utvecklats under lång tid och den omfattande process som framtagandet följs av har gjort att de uppfyller höga krav, vilket inte gäller på samma sätt för onoterade företag. Där får företagen välja mer fritt vilken information de vill lämna ut, då de inte har en aktiemarknad att ta hänsyn till på samma sätt som noterade bolag (Edenhammar & Thorell 2009).

Att redovisa materiella anläggningstillgångar är till skillnad från många andra tillgångar inte någon ny företeelse. Ett centralt begrepp i sammanhanget är avskrivning. Ursprungligen innebar ordet avskrivning, i ekonomisk mening, att en skuld annullerades. Under slutet av 1800-talet förändrades innebörden och till att innebära en värdeminskning av en bokförd tillgång. Det var dock inte kopplat till någon avskrivningsplan eller nyttjandeperiod. Det betydde att avskrivning tidigare gjordes vid behov ungefär likt en nedskrivning görs idag. Det var under 1900-talet som begreppet fick den betydelsen som normalt avses idag (Västhagen 1953). Idag ses kanske avskrivning som en uppskattning av hur mycket av en resurs som förbrukats under en given period. Enkelt uttryckt en kostnad för slitage av tillgångar. Den kan enligt IASB återspeglas linjärt, degressivt eller produktionsbaserat (Samlingsvolymen). *”Oavsett om värdeminskningen på tillgångar sker linjärt eller efter någon annan metod är det huvudsakliga syftet att fastställa årets vinst”* (Hägg 1993). Andra synpunkter under åren presenteras nedan (Västhagen 1953);

- *Avskrivning utifrån det affärsmässiga syftet.* Det affärsmässiga syftet med anskaffningen kan vara att öka kapaciteten i en förväntad högkonjunktur. Trots att förslitningen och livslängden är lång bör kanske en sådan investering skrivas av degressivt eftersom det är troligt att marknaden kommer att försvinna.
- *Avskrivning med hänsyn till inflation.* Intäkter redovisas enligt aktuellt penningvärde medan avskrivningen baseras på ett historiskt anskaffningsvärde. Speciellt om inflationen är hög blir kostnaden för avskrivning missvisande. Detta debatterades flitigt i början av 1900-talet i ljuset av den superinflation som rådde i bl.a. Tyskland.
- *Nuvärdessavskrivning.* Istället för att ta hänsyn till inflationen tas bara hänsyn till prisförändringar på den aktuella tillgången och avskrivningen anpassas efter detta.

- *Avskrivning på framtida nyanskaffningsvärde eller som finansiering.* Detta bygger på att inte avskrivningen ses som en förbrukning utan som ett sätt att lägga undan pengar tills det tillfälle när tillgången måste bytas ut. Detta kan tyckas komplicerat men inte minst kan det ses som ett sätt att minska ägarnas krav och rätt till utdelning vilket kan äventyra den långsiktiga finansieringen av företaget.

Under första halvan av 1900-talet hade vissa företag rätt till s.k. fria avskrivningar. Det ledde till att det var vanligt att företag skrev ned värdet av tillgångarna till 0. Detta var extra tydligt inom verkstads och varvsindustrin (Västhagen 1953).

Att värdeförändringar på tillgångar kan användas till att jämna ut resultat har varit en fråga länge. Oavsett om syftet är att sänka skatten, sminka över ett sämre resultat eller minska aktiens volatilitet. Det bör nämnas att andra typer av nedskrivningar av t.ex. fordringar eller varulager också kan användas i samma syfte (Västhagen 1953).

3.3. Värdering av tillgångar

Värdering av tillgångar är ett viktigt inslag för att få en rättvisande bild av redovisningen. Detta är inte något som är helt enkelt i alla fall, utan en hel del frågor kan uppkomma, vilka kommer att tas upp nedan gällande materiella anläggningstillgångar. Värderingen av en tillgång påverkar företagets finansiella ställning och de årliga resultaträkningarna i form av de avskrivningar (kostnader) som sker på tillgången.

Värdering är en fråga som diskuterats länge; hur mycket är egentligen någonting värt? Detta gäller såväl för tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Traditionellt har det utgått från anskaffningsvärdet, där en transaktion ligger till grund för värderingen. Inom IFRS används för vissa områden även värdebaserad redovisning, vilket innebär att ett verkligt värde finns, som efter anskaffningstidpunkten kommer skilja sig från anskaffningsvärdet. Transaktionens värde har här inget alls med värderingen att göra, då enbart det verkliga värdet på balansdagen är intressant. Då anskaffningsvärde används betyder det dock inte att en tillgång har det värdet efter första värderingstillfället, utan värdet kommer att vara anskaffningsvärdet minus de avskrivningar (årliga värdeminskningar) som gjorts (Marton m.fl. 2010).

Verkligt värde enligt IAS 40: *”det belopp till vilket en tillgång skulle kunna överlåtas mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen genomförs”*. Marton (2008 b) diskuterar verkligt värde som är ett problematiskt område, där det är skillnad mellan IFRS definition och den ekonomiska som säger att verkligt värde är nuvärdet av framtida kassaflöden. Han frågar sig vilket som egentligen är viktigast, om det är att veta de konkreta kassaflöden som en tillgång genererar eller om det är mest relevant att veta värdet enligt IFRS definition? Jämfört med detta anses anskaffningsvärdemetoden som en klart enklare metod.

I ett nummer av Balans (Halling 2009) diskuteras huruvida kritiken mot IFRS angående att många tillgångar ska värderas till verkligt värde är befogad. Jan Engström, ledamot i IASB, anser att det är viktigt att se till hur det sett ut både historiskt, idag och i framtiden. Han anser att verkligt värde kan vara en bra metod att värdera vid t.ex. köp av aktier på en börs, medan exempelvis en unik fabrik inte har samma relevans att värderas till verkligt värde. Här är lämpligheten olika, då historiskt och nutida värde olika bra för de båda situationerna.

Verkligt värde har en stark koppling till försiktighetsprincipen då företaget är skyldiga att beakta om värdet på tillgången har sjunkit (Edenhammar & Thorell 2009). Marton (2008 c) skriver att inom IFRS är verkligt värde vanligare än det varit inom svensk redovisning, då IFRS förordar försiktighet och ställer höga krav på att tillgångar inte får värderas högre än

deras aktuella värde. Exempelvis kan detta tillämpas då en nedskrivning måste ske av en materiell anläggningstillgång, dock så används begreppet återvinningsvärde istället för verkligt värde. Nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar behandlas av IAS 36 – Nedskrivningar.

Det finns många regler, men det som gäller i redovisningspraxis internationellt och i Sverige gäller i mångt och mycket fortfarande inom materiella anläggningstillgångar, även om det tillkommit en del nytt. Att tillgångar värderas till anskaffningsvärde är en huvudprincip, men då balansräkningens syfte är att ge en bild av den aktuella finansiella ställningen i företaget kan det hända att anskaffningsvärdet skiljer sig från det aktuella värdet på balansdagen (Edenhammar & Thorell 2009). Förutom anskaffningsvärde är de övriga grundläggande värderingsmetoderna omvärdering och verkligt värde. Omvärdering innebär att värdet kommer ligga nära verkligt värde så företaget systematiskt omvärderar tillgångar när det verkliga värdet skiljer sig väsentligt från det bokförda värdet (Marton 2008 c).

Figur 2. Värdering enligt IFRS. Anskaffningsvärde antas vara verkligt värde vid anskaffningstidpunkten (Marton 2008 c).

	Obligatorisk användning		Frivillig användning	
	Tillgång/skuld	Standard	Tillgång/skuld	Standard
Anskaffningsvärde	Majoriteten av tillgångar och skulder			
Omvärdering			Materiella anläggningstillgångar	IAS 16
			Begränsat antal immateriella tillgångar	IAS 38
Verkligt värde, via resultaträkning	Finansiella tillgångar och skulder	IAS 39	Finansiella tillgångar och skulder, via Fair Value Option	IAS 39
	Biologiska tillgångar	IAS 41		
	Aktierelaterade ersättningar	IFRS 2	Förvaltningsfastigheter	IAS 40
	Pensionsskulder	IAS 19		
	Avsättningar	IAS 37		
Verkligt värde, via eget kapital	Finansiella tillgångar	IAS 39		
	Alternativ för pensionsskulder	IAS 19		

3.4. Reglering

IFRS-volymer innehåller de standarder som gäller för börsnoterade företag inom EU. Som investerare eller annan användare av årsredovisningar märks det att för materiella anläggningstillgångar tillämpas det en rad standarder. Huvudstandarderna är IAS 16 – Materiella anläggningstillgångar, som namnet antyder. Materiella anläggningstillgångar kan även falla under leasing, varpå IAS 17 – Leasing blir aktuell. IAS 23 – Låneutgifter behandlar huruvida utgifter för lån ska räknas in i anskaffningsvärde vid exempelvis ett uppförande av i praktiken s.k. kvalificerade tillgångar. Oväntade händelser internt i företaget eller externt kan leda till att tillgångars redovisade värde är högre än det verkliga, varför IAS 36 – Nedskrivningar kan bli aktuell. Två andra standarder för specifika materiella anläggningstillgångar är IAS 40 – Förvaltningsfastigheter, och IAS 41 – Jord- och skogsbruk. I denna referensram kommer fokus att ligga på IAS 16 – Materiella anläggningstillgångar, men övriga standarder kommer att förklaras kortfattat för att få en helhetsbild och förstå hur de hänger ihop med redovisning av materiella anläggningstillgångar (IFRS-volymer 2010).

I Sverige måste noterade bolag följa IFRS antagen av EU i koncernredovisningen precis som i övriga EU, och icke noterade får frivilligt tillämpa IFRS i sin koncernredovisning. Dock får inte moderbolaget göra det, vilket beror på den nära koppling mellan redovisat resultat och beskattning i juridisk person som finns i Sverige. Svenska koncerner måste förutom att följa

IFRS även följa RFR 1 – *Kompletterande redovisningsregler för koncerner*. Dessa rekommendationer ges ut av Rådet för finansiell rapportering och utöver de krav som finns i IFRS innehåller de vissa upplysningskrav för svenska bolag (Marton m.fl. 2010).

I IASB:s föreställningsram ges begrepp och grundprinciper för det arbete som sker med utveckling av IFRS-standarder. Föreställningsramen är dock ingen standard i sig och det som står i en enskild IFRS är överordnat. För tillgångar tar föreställningsramen upp att de ska ge framtida ekonomiska fördelar till företaget. Detta kan antingen resultera i ett direkt inflöde av likvida medel men inflödet kan även vara indirekt. För materiella anläggningstillgångar är tillgången av fysisk form, men givetvis finns det även andra former av tillgångar som dock hamnar utanför denna uppsats omfattning (IFRS-volymen 2010).

3.4.1. IAS 1 – Utformning av finansiella rapporter

IAS 1 tar upp grunderna för hur företag ska utforma finansiella rapporter, och att jämförbarhet går att uppnå. Det gäller både med andra företag och mellan år inom det enskilda företaget. Riktlinjer och minimikrav ges även för att säkerställa att användare får viss information. Gällande redovisningsprinciper så ska upplysningar ges om värderingsgrunder samt övriga principer som är relevanta för användarna. För materiella anläggningstillgångar gäller här att beskriva de värderingsgrunder, d.v.s. anskaffningsvärde- eller omvärderingsmetoden, som använts (IFRS-volymen 2010).

Att IFRS är principbaserat märks på att IAS 1 nämner att företagen ska visa väsentliga poster, men att det är upp till företagen att se till att användarna förstår vad som visas (Marton m.fl. 2010).

3.4.2. IAS 16 – Materiella anläggningstillgångar

IAS 16 ger en rad exempel på vad som ingår i materiella anläggningstillgångar: Mark, byggnader, maskiner, flygplan och kontorsutrustning. För att en utgift för en materiell anläggningstillgång ska få redovisas som tillgång, d.v.s. aktiveras i balansräkningen krävs enligt IAS 16 att två kriterier är uppfyllda (IFRS-volymen 2010):

- Framtida ekonomiska fördelar som kan kopplas till tillgången kommer sannolikt att tillkomma företaget.
- Anskaffningsvärdet går att beräkna på ett tillförlitligt sätt.

3.4.2.1. Värdering

Då ett företag köpt en materiell anläggningstillgång är anskaffningsvärdet priset samt de utgifter som behövts för att få tillgången på plats och i skick. Det kan vara problematiskt och en bedömningsfråga vad som ska ingå i detta. Senare kan det tillkomma utgifter som gör att tillgången får exempelvis längre nyttjandeperiod och förväntas bringa in ekonomiska fördelar i framtiden, och då ska dessa utgifter redovisas som tillgång. Dock ska reparationer och löpande underhåll kostnadsföras direkt (Marton m.fl. 2010). Detta stämmer överens med vad som står i standarden. En annan standard som kan bli aktuell när anskaffningsvärdet ska beräknas är IAS 23 – Lånekostnader. Detta är aktuellt då räntekostnader för att exempelvis uppföra en större byggnad ska inräknas i anskaffningsvärdet (Edenhammar & Thorell 2009). Detta innebär att då företaget uppför något i egen regi så ska dessa kostnader räknas in i anskaffningsvärdet (IFRS-volymen 2010).

Efter värdering vid första redovisningstillfället får materiella anläggningstillgångar förutom att värderas till anskaffningsvärde även frivilligt värderas enligt omvärderingsmetoden. För båda metoderna ska avskrivning ske enligt den avskrivningsmetod som valts (beskrivs senare). För att få välja att redovisa enligt omvärderingsmetoden måste tillgångens värde

kunna beräknas tillförlitligt och göras med jämna mellanrum. Eftersom värdeökningar inte får påverka resultatet vid omvärdering kommer det istället att redovisas i övrigt totalresultat. Dock ska det avspeglas i balansräkningen precis som värdeminskningar, som även påverkar resultatet. För anskaffningsvärdemetoden redovisas minskningar av värdet (i form av nedskrivningar eller avskrivningar) i redovisningen men aldrig ökning (IFRS-volymer).

3.4.2.2. Avskrivningsmetoder

Avskrivningar påverkar företagets resultat och ekonomiska ställning, och enligt IAS 16 ska avskrivningar spegla hur ett företag förbrukar de framtida ekonomiska fördelar som en tillgång ger upphov till (IFRS-volymer 2010).

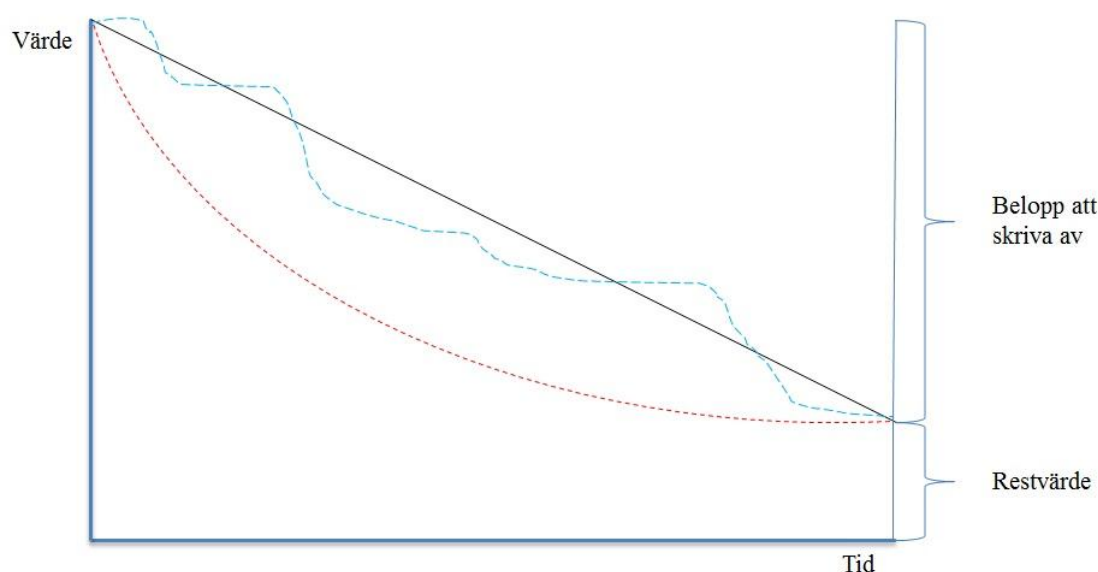
Tillgången skrivs av över den livslängd som den aktuella tillgången har, och den i praktiken vanligaste metoden är linjär avskrivning. Nyttjandeperiod är den tid som företaget bedömer att tillgången kan användas (Edenhammar & Thorell 2009).

De avskrivningsmetoder som får användas enligt IAS 16 är linjär, degressiv samt produktionsberoende avskrivningsmetod. Linjär innebär att tillgången skrivs av med samma belopp varje år, degressiv att beloppet minskar efter hand, och produktionsberoende att tillgångens produktion eller användning kommer att avgöra hur stora avskrivningarna blir varje år. Oavsett vilken avskrivningsmetod ett företag väljer att använda sig av så ska det i slutet av varje räkenskapsår ske en omprövning av avskrivningsmetod. Detta sker för att återspegla verkligheten, och ändring av metod ska göras om en betydande förändring har skett (IFRS-volymer 2010). Den årliga förbrukningen av tillgången ska matchas mot intäkterna och ligga till grund för den avskrivningsplan som varje materiell anläggningstillgång ska ha, varefter det årliga avskrivningsbeloppet belastar resultatet och minskar tillgångens värde i balansräkningen.

En tillgång kan även ha ett restvärde efter att den skrivits av helt. Detta innebär att om tillgången beräknas kunna gå att sälja efter att företaget nyttjat klart den så ska det värdet inte skrivas av. Exempelvis kan ett företag ha som strategi att ständigt förnya sig och då ha en kort nyttjandeperiod, vilket gör att tillgången förmodligen kan säljas till en annan marknadsaktör som har för avsikt att använda samma tillgång, men kanske användas under längre tid (Marton m.fl, 2010).

Figuren nedan visar hur de olika principerna för avskrivning fungerar. Linjär (heldragen) skrivs av med samma belopp varje år, degressiv (fyrkantiga punkter) skrivs av med större belopp första åren medan den produktionsberoende (streckade) varierar mellan åren. Notera att den fiktiva anläggningstillgången har ett restvärde som beaktas vid avskrivningarna.

Figur 3. Avskrivningsmetoder enligt IFRS (Författarna).

3.4.2.3. Komponentavskrivning

I IAS 16 definieras komponentavskrivning: *”Varje del av en materiell anläggningstillgång med ett anskaffningsvärde som är betydande i förhållande till tillgångens sammanlagda anskaffningsvärde ska skrivas av separat”* (IFRS-volymen 2010). Detta innebär att en anläggningstillgång som består av flera delar med enskilt betydande anskaffningsvärde ska delas upp och inte redovisas och skrivas av som en enda enhet. Enheten består då av flera komponenter som kräver väl fungerande anläggningsregister då omfattningen kan bli stor. Resultatfördelningen mellan olika år kan bli jämnare då komponentavskrivning, men bland företag är det stor variation på i vilken omfattning det används. IAS 16 ger nämligen inga exakta riktlinjer för när en enhet ska delas upp i komponenter och då blir bedömningen till stor del subjektiv bland företagen (Marton m.fl. 2010). Enligt en artikel från Ernst & Young (2009) varierar förekomsten mycket gällande komponentavskrivning.

Edenhammar & Thorell (2009) tar upp exemplet med fastigheter, där delar av fastigheten har betydande skillnader gällande värdeminskningar. En gemensam avskrivningstakt för hela fastigheten skulle då inte ge en rättvisande bild, utan komponentavskrivning tillämpas. Byggnadsinventarier förslits snabbt och får en betydligt kortare avskrivningstid än själva byggnadskroppen, medan marken inte minskar alls i värde. Ett annat exempel är flygplan där motorn och flygplanskroppen har olika avskrivningstider.

3.4.3. IAS 23 - Låneutgifter

Aktivering av låneutgifter i samband med inköp, produktion eller uppförande av en tillgång behandlas i IAS 23 – låneutgifter. Det handlar om att aktivera låneutgifterna i tillgångens anskaffningsvärde, och de materiella anläggningstillgångar som standarden tar upp är produktionsanläggningar, kraftverk och förvaltningsfastigheter. Definitionen i standarden för låneutgifter är *”... ränta och andra kostnader som uppkommer när ett företag lånar kapital”*. Kostnaderna för låneutgifterna måste kunna beräknas tillförlitligt och sannolikt ge framtida ekonomiska fördelar till företaget (IFRS-volymen 2010).

3.4.4. IAS 17 - Leasingavtal

Redovisning av leasing är ett bra exempel på att ekonomisk innebörd går före form. Leasingavtal kan antingen vara finansiella eller operationella, och i IAS 17 definieras ett leasingavtal som *”... ett avtal enligt vilket en leasegivare enligt avtalade villkor under en*

avtalad period ger en leasetagare rätt att använda en tillgång i utbyte mot betalningar” (IFRS-volymen 2010).

För att enkelt beskriva skillnaden så innebär finansiell leasing att ägandets ekonomiska fördelar och risker knutna till just den tillgången övergår från leasegivaren till leasetagaren. Är så inte fallet klassificeras avtalet som operationellt. Detta innebär att tillgångarna kommer ligga kvar i balansräkningen under posten materiella anläggningstillgångar om företaget är finansiell leasetagare eller operationell leasegivare.

Materiella anläggningstillgångar som ett företag leasar ska vid finansiell leasing skrivas av precis som IAS 16 beskriver och vid eventuell nedskrivning tillämpa IAS 36. Samma principer gäller för ett företag då de agerar som leasegivare vid operationell leasing (IFRS-volymen 2010). IAS 17 tillämpas inte för förvaltningsfastigheter och biologiska tillgångar.

3.4.5. IAS 36 – Nedskrivningar

När en tillgångs verkliga värde är lägre än återvinningsvärdet på balansdagen ska tillgångens värde skrivas ned. Bedömning om så är fallet ska enligt IAS 36 ske om det föreligger indikationer på att värdet sjunkit. Exempel som tas upp som indikationer är om externa aspekter som att marknadsräntorna stigit eller att tillgångens marknadsvärde sjunkit mycket, men även interna indikationer som att tillgången har blivit skadad eller ger sämre avkastning än tidigare (IFRS-volymen 2010). För att bestämma återvinningsvärdet beräknas det högsta av nyttjandevärdet och nettoförsäljningsvärde, d.v.s. försäljningspris minus kostnader för att genomföra försäljningen. Nyttjandevärdet beräknas genom att tillgångens väntade framtida kassaflöden diskonteras till ett nuvärde (Edenhammar & Thorell 2009).

Om nyttjandevärdet ska beräknas krävs ett mätbart kassaflöde. Alla tillgångar genererar dock inte ett kassaflöde som går att mäta på ett tillförlitligt sätt. Det krävs då att tillgången sammanförs i en grupp av tillgångar som gör det. Detta kallas för en kassagenerande enhet och det är upp till företaget att bedöma vilka tillgångar som skall ingå. Det är inte ovanligt att det är en hel produktionsenhet t.ex. en fabrik som utgör en kassagenerande enhet. Det är sedan den kassagenerande enheten som skrivs ned. (IFRS-volymen 2010)

För materiella anläggningstillgångar gäller ovanstående för samtliga utom förvaltningsfastigheter och biologiska tillgångar som enligt huvudprincip ska värderas till verkligt värde. Skulle en återföring av värdet vara aktuell får värdet inte överstiga det värde som tillgången skulle haft om nedskrivning inte skett (redovisat värde minus avskrivningar). Används omvärderingsmetoden enligt IAS 16 sker nedskrivningsprövning som beskrivits ovan. Vid denna värderingsmetod ska precis som vanligt resultatet påverkas vid en värdeminskning, dock så påverkar en värdeminskning först övrigt totalresultat om det finns ett saldo där till följd av tidigare värdeökningar (IFRS-volymen 2010).

3.4.6. IAS 40 - Förvaltningsfastigheter

Förvaltningsfastigheter är benämningen på fastigheter som genom hyra eller värdestegring ger intäkter till ett företag, och behandlas i IAS 40. Rörelsefastigheter, där exempelvis produktion eller försäljning av andra tillgångar sker, behandlas i IAS 16. Värdering vid anskaffningstidpunkten ska ske till anskaffningsvärde, medan efterföljande värdering får ske även till verkligt värde. Sker värdering även i fortsättningen till anskaffningsvärdemetoden sker det i enlighet med IAS 16:s riktlinjer, men upplysning måste ges om det verkliga värdet (IFRS-volymen 2010).

3.4.7. IAS 41 – Jord- och skogsbruk

IAS 41 behandlar biologiska tillgångar samt jord- och skogsbruk fram till skördetidpunkten. För exempelvis stora skogsbolag kan dessa tillgångar vara väldigt betydande då de äger stora arealer skog. Värderingen enligt denna standard ska ske till verkligt värde minus försäljningskostnader förutom i undantagsfall då verkligt värde inte kan mätas, och då sker värdering enligt anskaffningsvärdemetoden (IFRS-volymen 2010).

3.4.8. RFR 1

I Sverige måste företag som finns listade på en reglerad marknad förutom att upprätta koncernredovisning enligt IFRS även ta hänsyn till en nationell rekommendation. Denna rekommendation heter RFR 1 och har tagits fram av Rådet för finansiell rapportering. Syftet med denna standard är att komplettera IFRS med vissa redovisningsregler som bara gäller i Sverige. Det rör bland annat vissa regler i ÅRL som upplysningskrav samt mer utseendemässiga aspekter som språk och utformning. För värdepappersföretag, kreditinstitut och försäkringsföretag (som måste redovisa enligt IFRS) gäller även vissa föreskrifter som finns utgivna av Finansinspektionen (Rådet för finansiell rapportering 2010).

Det som berör IAS 16 – materiella anläggningstillgångar, handlar om taxeringsvärden för fastigheter. Uppgift om dessa värden, som tas upp i ÅRL, ska lämnas då fastigheter är anläggningstillgångar. Det noteras även att uppgifterna bör begränsas till den del av koncernen som tillhör Sverige, då taxeringsvärden mellan olika länder inte alltid kan jämföras (Rådet för finansiell rapportering 2010).

I RFR 1, senast uppdaterad i december 2010, anges även att inga nya standarder antagits av EU efter senaste uppdateringen men att ett antal har arbetats fram och uppdaterats av IASB. Dock har inte EU antagit dessa än (december 2010), och inget rör materiella anläggningstillgångar.

4. Empiri

I detta kapitel kommer resultat av de empiriska studier som gjorts till denna uppsats presenteras. Kapitlet består i huvudsak av tre delar, en undersökning av utvecklingen av balansräkningar, en jämförelse mellan 2010 års årsredovisningar och intervjuer.

4.1. Företagsurval

Tio företag ligger till grund för den empiriska studien. Företagen är alla noterade på Nasdaq OMX Stockholm, i huvudsak på large cap men även på mid cap (Nasdaq OMX 2011). Alla är verksamma inom tillverkningsindustrin. Företagsstorlek och produkter är dock olika.

Alfa Laval

Alfa Laval förser industriföretag med teknologi inom värmeöverföring, separering och flödeshantering. Produktionen sker mestadels i Europa och Asien men även till viss del i USA, och produkterna säljs i ca 100 länder. Grunden till Alfa Laval lades då Gustaf de Laval grundade föregångaren AB Separator 1883, och idag finns ca 11500 anställda i världen med knappt 2000 av dessa i Sverige (Alfa Laval 2011).

Assa Abloy

Assa Abloy bildades 1994, och är med sina 37000 anställda idag en global koncern. Företaget erbjuder lösningar för dörrar och lås för kundernas säkerhet, trygghet och användarvänlighet. Assa Abloy är marknadsledande inom just lås- och dörrlösningar, och är framstående inom elektromekaniska lösningar som exempelvis passerkontroll och identifiering. Med en årlig omsättning på ca 37 miljarder SEK finns de på nya och etablerade marknader över hela världen (Assa Abloy 2011).

Electrolux

Electrolux erbjuder bl.a. diskmaskiner, kylskåp, dammsugare och spisar både för professionellt bruk och till hushåll. Koncernen är världsledande och innovationer är viktigt för att möta kundernas efterfrågan. Omsättningen ligger på drygt 100 miljarder kronor och antalet anställda är drygt 50000 (Electrolux 2009).

Gunnebo

Gunnebo Industrier grundades 1764 (Gunnebo a 2011), och Gunnebo är idag en koncern inom säkerhet där de har erfarenhet och branschkännedom att leverera lösningar för ”en säkrare värld” inom bl.a. förvaring och tillträdeskontroll. De affärsområden som Gunnebo har är Bank Security & Cash Handling, Services, Secure Storage och Entrance Control, och regionerna de har säljbolag i är Region North Europe, South Europe och Rest of the World (Gunnebo b 2011).

Haldex

Haldexkoncernen grundades 1985 (Haldex a 2008), och verksamheten består av utveckling av produkter för säkerhet, miljö och köregenskaper till bilindustrin över hela världen. Huvudkontoret ligger i Stockholm, och omsättning och antalet medarbetare 2009 uppgick till 5,6 miljarder SEK respektive 4200 personer. Europa och Nordamerika är de klart största marknaderna, även om Asien visar en stark tillväxt (Haldex b 2011).

Scania

Scanias produktlinje består av bussar, truckar och maskiner, samt service (Scania a 2011).

Företaget har ca 35000 anställda i över 100 länder, och huvudkontoret ligger i Södertälje. Omsättningen 2010 var 78 miljoner SEK, och produktioner sker förutom i Sverige även i Frankrike, Nederländerna, Polen, Ryssland, Argentina och Brasilien (Scania b 2011).

Sandvik

Verkstadskoncernen Sandvik erbjuder avancerade produkter inom materialteknik där de förser många delar av industrin med högteknologiska lösningar. Just kunskapsutvecklingen har gått snabbt framåt, där satsningen är stor på kvalitetssäkring, forskning och utveckling. Idag har Sandvik en omsättning runt 80 miljarder kronor, och har 47000 anställda i 130 länder (Sandvik 2011).

SKF

SKF grundades 1907 i Göteborg, och är idag är koncernen en av världens ledande leverantörer av produkter och tjänster inom bl.a. rullningslager och mekatronik. Visionen är att förse världen med SKF:s kunskap. De arbetar mot flera olika industrier och finns idag representerade i fler än 130 länder. Tillverkningen sker på över 100 platser och distribueringen sker med hjälp av ett globalt system (SKF 2010).

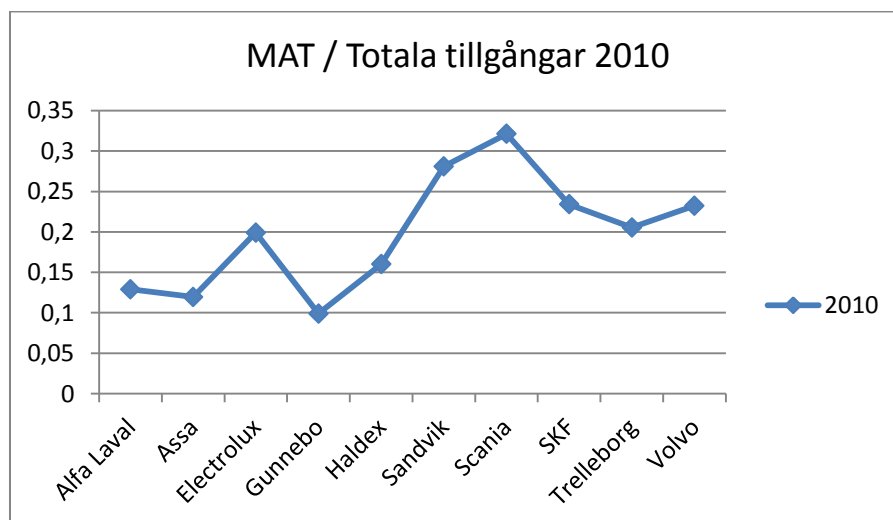
Trelleborg

Trelleborg använder avancerade ingenjörslösningar inom teknologi för tätande, dämpande och skyddande i industriella miljöer. Företaget grundades 1905, har sitt huvudkontor i Trelleborg och har idag verksamhet i över 40 länder med totalt 20000 anställda. Kunder finns inom marknader som flyg, jordbruk, bil och infrastruktur/bygg och omsättningen är ca 27 miljarder SEK (Trelleborg 2011).

Volvo

Volvokoncernen förser den kommersiella transportmarknaden med en rad produkter som bussar, anläggningsmaskiner och lastbilar, men även sina kunder med finansiella lösningar (Volvo a 2011). Runt 90 000 anställda arbetar inom koncernen, och den globala Volvokoncernen finns i alla världsdelar där de har tillverkning samt försäljnings- och distributionskanaler. Framtiden ser ljus ut med flera starka tillväxtmarknader främst i Asien och Östeuropa (Volvo b 2011).

Figur 4. Bilden visar hur stor andel materiella anläggningstillgångar av totala tillgångar företagen har 2010 (Författarna).

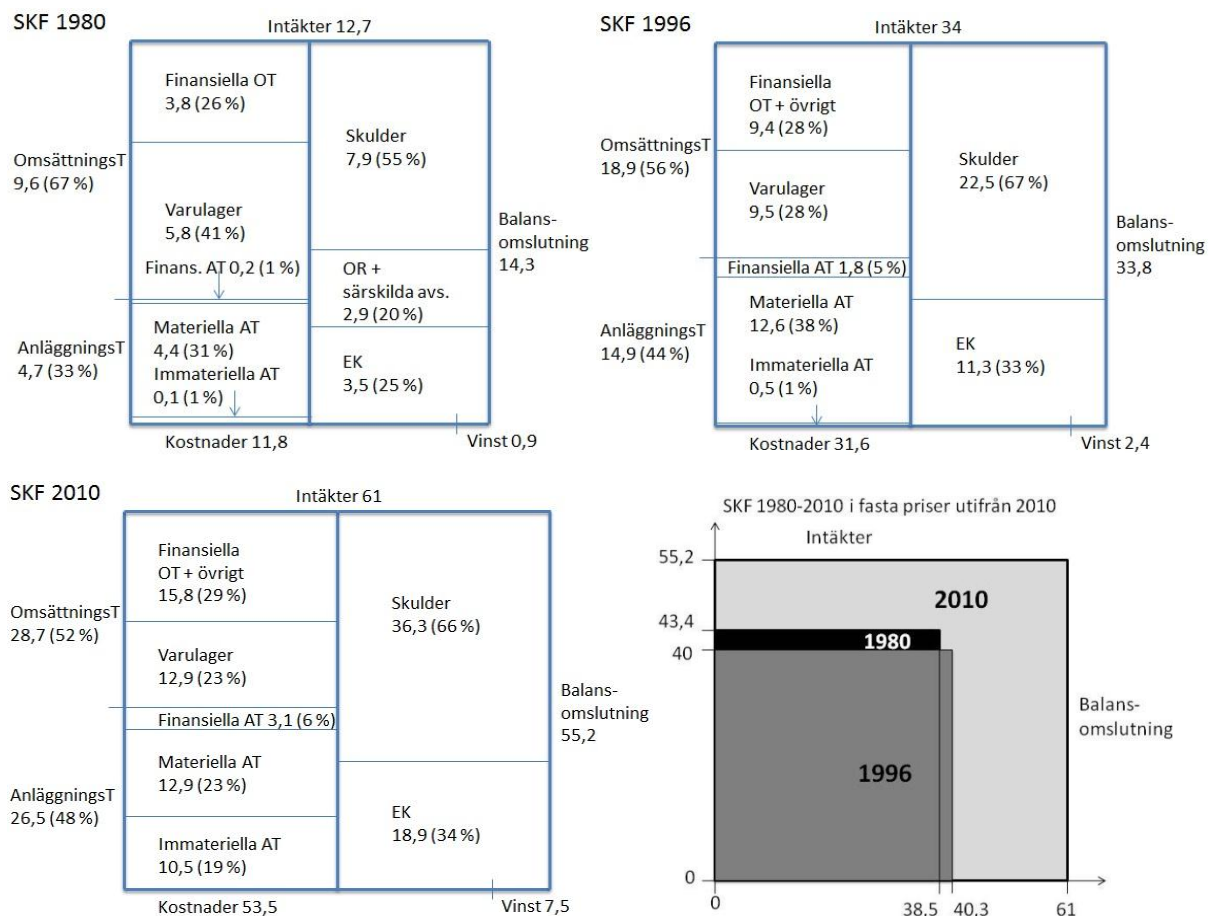
4.2. Utveckling

För att mer ingående kunna jämföra tillgångarnas utveckling över tid har SKF och Volvo använts som exempel. Tillgångarnas sammansättning och resultat presenteras nedan med hjälp av fyrkantsmodellen. Överskådlighet och enkelhet är prioriterade så mindre förenklingar och avrundningar har gjorts. Figuren säger bara hur det ser ut vid balansdagarna 1980, 1996 och 2010. Förändringar kan bero på många faktorer som t.ex. affärshändelser, konjunktursvängningar och förändrade redovisningsregler. Figuren är skalbara på så vis att de olika tillgångsslagen är proportionerliga. De är dock inte jämförbara mellan åren. Den fjärde figuren visar därför hur balansomslutning och omsättning har förändrats mellan de studerade åren. Värdena har justerats för att återspegla det penningvärde som rådde i december 2010.

Alla siffror anger miljarder SEK och inom parantes anges procent av totala balansomslutningen.

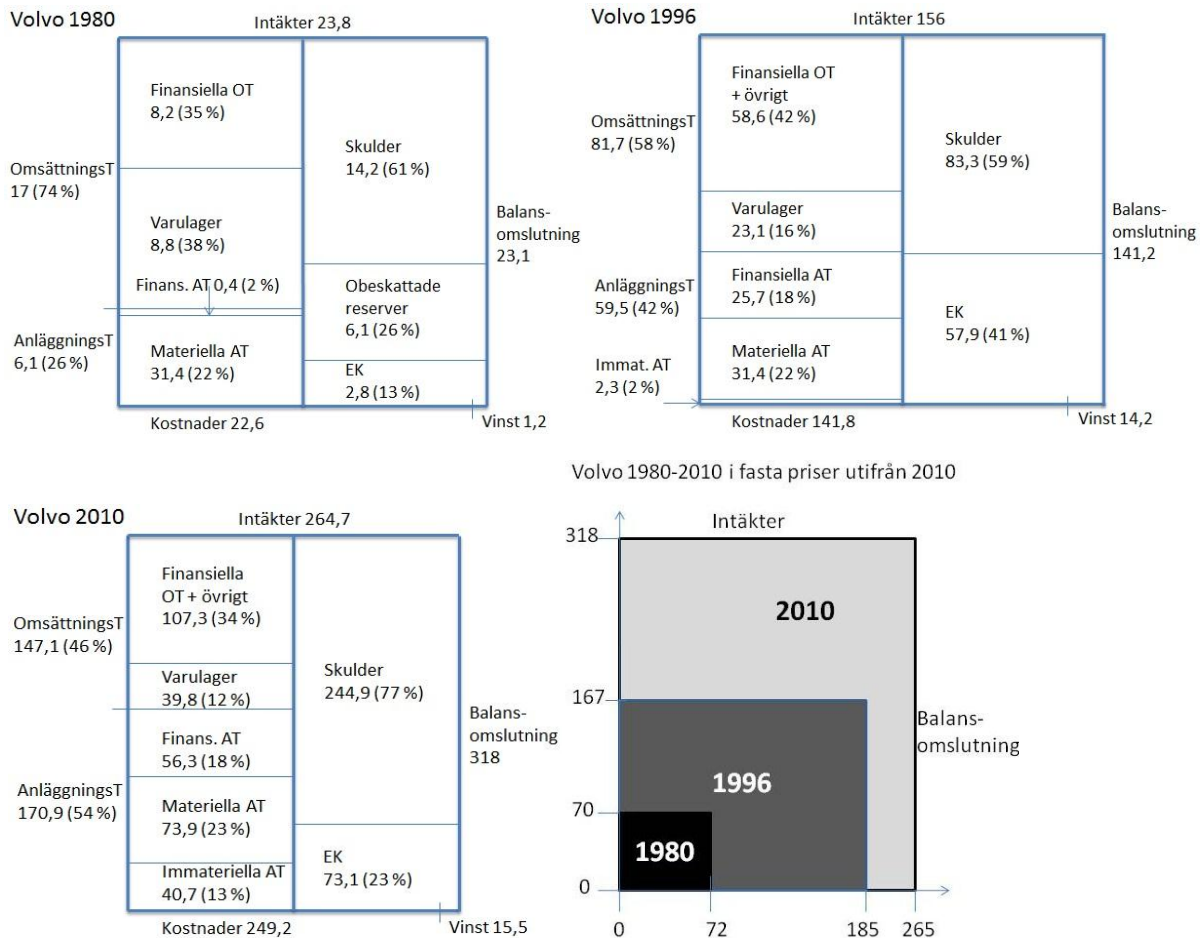
4.2.1. SKF

Figur 5. SKF:s utveckling illustrerad enligt fyrkantsmodellen.

4.2.2. Volvo

Figur 6. Volvos utveckling illustrerad enligt fyrkantsmodellen.

I procent har andelen materiella anläggningstillgångar förändrats i SKF från 31 % till ca: 13 %. Volvos materiella anläggningstillgångar har legat ganska konstant på 22-25 % av balansomslutningen. Vad som inte framgår av figurerna är att i Volvos balansräkning 2010 finns i gruppen materiella anläggningstillgångar tillgångar i operationell leasing till ett värde av 19,6 miljarder SEK. I gruppen Finansiella omsättnings/anläggningstillgångar finns finansiella leasingfordringar till ett värde av 36,7 miljarder SEK.

4.3. Hur redovisar företagen?

I denna sammanställning har samtliga tio företags årsredovisningar från 2010 studerats. Syftet är att sammanställa vilka val och metoder som använts för att presentera hur företagen redovisar enligt IFRS principer.

Värderingsmetoder

Samtliga tio företag upplyser om att de använder sig av anskaffningsvärdemetoden, och mer preciserat anskaffningsvärde minus ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Omvärderingsmetoden används inte av något företag.

För att beräkna anskaffningsvärdet uppger hälften av företagen att utgifter för att förvärva eller sätta tillgången i drift ska räknas in i anskaffningsvärdet. Sex av företagen uppger även att tillkommande utgifter ska aktiveras i anskaffningsvärdet när de antas innebära framtida ekonomiska fördelar och kan beräknas tillförlitligt. Ett av företagen nämner att eventuella investeringar i befintliga tillgångar aldrig förlänger nyttjandeperioden.

Ett av företagen innehar förvaltningsfastigheter, som även de redovisas till anskaffningsvärde. Det verkliga värdet, som de ger upplysning om, beräknas enligt direktavkastningsmetoden där avkastningskravet jämförs med jämförbara objekt på marknaden.

Låneutgifter

Av företagen i undersökningen uppger åtta av dem att låneutgifter aktiveras i anskaffningsvärdet för kvalificerade tillgångar som tar betydande tid att färdigställa. Denna betydande tid preciseras inte mer förutom hos två av företagen som anger tolv månader som gräns.

Avskrivningsmetod och restvärde

Sex av företagen uppger att de använder linjär avskrivningsmetod, medan övriga fyra endast uppger att avskrivning sker. Ett företag uppger att de använder degressiv avskrivningsmetod för datautrustning. I övrigt nämns inget om att någon annan avskrivningsmetod används.

Hälften av företagen anger att det avskrivningsbara beloppet baseras på anskaffningsvärdet reducerat med restvärdet. Två av företagen specificerar de restvärden som förekommer i en tabell. Det rör sig då om restvärden på fastigheter.

Nyttjandeperioder

Mark antas ha ett bestående värde och skrivs inte av, vilket några av företagen nämner. Samtliga företag har delat in de materiella anläggningstillgångarna i grupper, som exempelvis byggnader och markanläggningar samt verktyg och inventarier. Bland företagen anges nyttjandeperioden både exakt och i intervall. Ett företag anger nyttjandeperioderna procentuellt medan övriga nio anger år som mått. Ett av företagen anger ett genomsnittligt år för nyttjande av byggnader, men att det baseras på ett genomsnitt av olika nyttjandeperioder inom byggnaden.

Nyttjandeperioder skiljer sig även mellan företagen. Exempelvis innehar samtliga företag byggnader, men variationen är stor då vissa preciserar vad det rör sig om för byggnader (kontorsbyggnader och industribyggnader exempelvis) medan andra enbart lägger alla byggnader under samma grupp. Nyttjandeperioden skiljer avsevärt, då ett företag anger 10-50 år medan ett annat har 25-33 år.

När värden och värdeförändringar summeras i noten om materiella anläggningstillgångar skiljer sig klassificeringen av tillgångarna i många fall åt från den som anges i principerna, d.v.s. kombineringsmetoden sker på annat sätt. Exempelvis kan en nyttjandeperiod anges för markanläggningar under principer men sedan så visas värde för mark tillsammans med markanläggningar i den specifika noten om materiella anläggningstillgångar

Komponentavskrivning

Fyra av företagen anger i årsredovisningen att de tillämpar komponentavskrivning när det gäller avskrivning av materiella anläggningstillgångar. Två av dessa anger att värdet på de

separata delarna ska vara betydande i förhållande till hela tillgångens värde, och två anger att komponenterna ska ha olika nyttjandeperioder för att komponentavskrivning ska tillämpas.

Nedskrivningar

Samtliga företag utom ett (beskriver inga grunder på vilka de gör eventuella nedskrivningar) gör nedskrivningsprövning när indikation finns på att återvinningsvärdet är lägre än det redovisade värdet. De flesta företag uppger att återvinningsvärdet beräknas på den minsta grupp tillgångar som genererar ett kassaflöde (kassagenererande enhet), men ett par av företagen anger att det även kan ske för individuella tillgångar.

Det varierar en del angående hur ingående företagen förklarar hur de genomför nedskrivningsprövningen. Några förklarar exempelvis vilken diskonteringsränta som används vid beräkning av nyttjandevärde, medan andra nöjer sig med att ange att återvinningsvärdet ska beräknas. Ett av företagen beskriver en rad händelser, både interna och externa, som kan ligga till grund för indikation av nedskrivning.

Leasing

Av de tio företagen anger ett att de endast agerar som operationell leasetagare. Sju av företagen anger att det finns operationella och finansiella leasar i företaget. I de fall de är finansiella leasetagare har värdet av de leasade tillgångarna lagts till i balansräkningen. De tar även upp att det är det lägsta av verkligt värde och värdet av minimileaseavgifterna som utgör bokfört värde. Två av företagen agerar som leasetagare och leasegivare i både operationell och finansiell leasing. Finansiell leasing hanteras som de tidigare företagen. Skillnaden gäller tillgångar i operationell leasing där företaget leasat ut tillgångar men väsentliga risker ej övergått. Företagen motiverar då relativt ingående hur dessa värden och risker av dessa transaktioner hanteras.

4.4. Intervjuer

För att få mer djup i uppsatsen och ta reda på hur företagen hanterar frågeställningar och principer rörande redovisning av materiella anläggningstillgångar har intervjuer gjorts med representanter från Volvo och Scania.

4.4.1. Volvo

Respondent

Anna Sikström är sedan fyra år tillbaka IFRS-Accounting Expert och arbetar på Volvokoncernens huvudkontor i Torslanda, Göteborg. Anna har tidigare arbetat med revision främst inom IFRS företag. Hon sitter även med i Näringslivets redovisningsgrupp där de 40 största företagen i Sverige är representerade. Hennes roll på Volvo är i huvudsak att ha en bred kunskap om IFRS. Hon arbetar även med att följa utvecklingen av IFRS samt påverka den genom att bl.a. komma med remissvar på IASB:s dokument.

Hantering & kontroll

Rapportering sker från koncernbolagen till huvudkontoret som gör det övergripande arbetet med att länka ihop all redovisning till årsredovisningen. Det som Volvo gör för att styra detta flöde är i första hand att kommunicera principer och ge ut företagsspecifika tolkningar och instruktioner för inrapportering. Detta görs bl.a. med Volvos finanshandbok. Där finns för materiella anläggningstillgångar väldigt detaljerade instruktioner. Dessa följs i princip uteslutande men i ovanliga fall som inte anses handla om väsentliga värden kan koncernen

tillåta avsteg, men det måste huvudkontoret ge klartecken för. Skulle avsteg vara väsentliga tas det upp i årsredovisningen men det förekommer inte i praktiken. Volvo har även en ”guide to financial reporting” där specifika konton för olika typer av tillgångar anges. I vissa fall handlar det även om att kostnaden för att synkronisera redovisningen till 100 % är högre än nyttan. Det finns stora och detaljerade datasystem för anläggningstillgångarna och dessa är kopplade till grundbokföringen. Att få ett flöde från register via grundbokföringen och sedan vidare är viktigt.

Redovisning & bedömningar

När det gäller materiella anläggningstillgångar görs utifrån tidigare nämnda ramar bedömningar av de olika enheterna. Det skiljer sig från värdering av andra tillgångar t.ex. goodwill som värderas mer centralt. Det görs ett antal bedömningar angående materiella anläggningstillgångar. Nyttjandeperioder ska ses över varje bokslutsperiod. Hur detta går till styrs inte i detalj från huvudkontoret utan de olika enheterna har rutiner för det. Det finns ingen mall eller något liknande i finanshandboken. Det förekommer att nyttjandeperioder förkortas men som regel förlängs de aldrig. En korrigering kan göras på två sätt antingen via accelererad avskrivningstakt eller nedskrivning. Vid accelererad avskrivning kan avskrivna belopp inte återföras. Det är maximala avskrivningstider som anges i finanshandboken så lokalt kan kortare tider förekomma. Avskrivningstider för tillgångar i finanshandboken är betydligt mer detaljerade än de övergripande som står i årsredovisningen.

Tillgångarna värderas till anskaffningsvärde. Detta är en viktig bedömningspunkt. I normalfallet är IAS 16 ganska tydlig och det är inga problem att fastställa ett anskaffningsvärde. Det finns en övergripande princip som många känner sig bekväma med. Det finns dock alltid fall där det är oklart vad som ska inkluderas. Den typen av frågor är vanlig. Ett exempel är huruvida en väg ska inkluderas i uppförandet av en fabrik eftersom den är en förutsättning för att hålla driften igång.

Restvärdesbedömning är extra viktigt då Volvo redovisar viss försäljning där restvärdesrisk inte har överförts till kund utan klassificeras som operationell leasing. Det innebär att Volvo redovisar produkterna som tillgångar i operationell leasing på balansräkningen och därmed behöver göra kontinuerliga restvärdesbedömningar för värderingen av dessa tillgångar. För övriga tillgångar är inte restvärde något som beräknas. Exempelvis så äger Volvo de allra flesta byggnader de använder, och skriver av dessa på den tiden som de beräknas användas. Det finns inga kommersiella ändamål efter detta utan Volvo behåller dessa under hela dess livslängd.

Volvo tillämpar inte komponentavskrivning i någon stor utsträckning. De har gjort bedömningen att det inte är något som skulle göra så stor skillnad i redovisning. Det handlar en del om att nyttan inte överstiger kostnaden då det är komplicerat att ha många system för alla olika komponenter, men den främsta orsaken är förstås att det inte skulle göra en signifikant skillnad i Volvos finansiella rapporter. Om en komponent byts ut samtidigt som en annan investering i maskinen aktiveras uppstår i princip en komponentavskrivning.

Koncernbolagen ser över indikatorer för nedskrivning utifrån förändringar i affärsplanen eller utifrån händelser. Varje rapportande enhet har ansvar att rapportera utefter de principer som finns i finanshandboken. En del av problematiken är att det fokuseras mycket på dagsaktuella parametrar som exempelvis diskonteringsränta, även när det räknas på framtida kassaflöden. En nedskrivningsbedömning blir påverkad av det allmänna konjunkturläget vid tidpunkten t.ex. genom att räntorna påverkats.

Problematiska områden

Materiella anläggningstillgångar är inget område som framstår som speciellt problematiskt. Det som krånglar till det är de avvikande fallen runt anskaffningskostnader. I stort sett är redovisning av materiella anläggningstillgångar ett relativt lätthanterat område då det inte tillkommit så många förändringar av standarden de senaste åren. Även i Sverige var reglerna liknande innan IFRS infördes 2005. En utmaning är även att tillgodose alla redovisningskrav som finns. Det läggs mycket tid och pengar på det. Många rutiner för redovisningen finns som förenklar det. Det är även viktigt att systemen fungerar bra för att skilja koncernens redovisning av materiella anläggningstillgångar från de regler som gäller i det egna landet där bl.a. skatteregler spelar in.

Åsikter

Många bitar är enkla i teorin men svåra i praktiken i arbetet med IAS 16. Ett exempel på detta är lånekostnader som uppstår när färdigställandet av en tillgång tar längre tid än 12 månader. Respondenten poängterar att värdering av materiella anläggningstillgångar inte alls är lika komplicerat som värdering av immateriella tillgångar, som har betydligt mer frågeställningar att ta hänsyn till.

Eftersom koncernen är så omfattande är det bra att redovisningen är principbaserad eftersom det skulle bli svårt att sätta upp detaljerade regler för hur varje detalj ska redovisas. En sak som är tidskrävande är all inrapportering som sker i systemen och som kommer in från alla olika enheter, och kontrollera alla siffror och få de att stämma i årsredovisningen. Det kräver väldigt mycket tid på grund av att det är så omfattande. Det viktiga är att förändringen mellan ingående balans och utgående balans är korrekt specificerad. När det gäller hur mycket tid som läggs på att tolka principer är det däremot inte så omfattande. Det är inte heller vanligt att det diskuteras frågor om materiella anläggningstillgångar i Näringslivets redovisningsgrupp. Det senaste tillfället var när standarden lånekostnader enligt IAS 23 infördes.

4.4.2. Scania

Respondent

Charlotte Anderberg är civilekonom och arbetar som redovisningsspecialist på Scantias huvudkontor i Södertälje. Hon har arbetat där i tre år och har tidigare arbetat som revisor i 14 år. Hon sitter med i näringslivets redovisningsgrupp där representanter för de 40 största börsbolagen är med.

Hantering & kontroll

Redovisningen av materiella anläggningstillgångar sker ganska decentraliserat inom Scania. Det finns gemensamma principer och en finansmanual som sätter vissa ramar bl.a. ett spann avseende nyttjandeperioder på grupper av tillgångar. På vissa typer av tillgångar, t.ex. kommersiella fastigheter och serviceverkstäder, följs värdering upp mer ingående. När det gäller maskiner och inventarier är det upp till enheterna att göra bedömningar inom ramarna.

Det finns givetvis register men sofistikeringsgraden kan variera mellan enheterna i koncernen beroende på omfattningen av materiella anläggningstillgångar i verksamheten. Att se över dessa årligen är en fråga som inte direkt behandlas på koncernnivå utan mer hos koncernbolagen och då främst moderbolaget där de stor del av produktionstillgångarna är bokförda. På koncernnivå finns funktionen Financial controlling som löpande analyserar dotterbolagens rapportering. Det är en kontrollfunktion som säkerställer att det inte blir några

större avvikelser på en övergripande nivå. Bedömningen görs utifrån de tidigare nämnda ramarna. Ibland konstateras dock att tillgångarna har ett väsentligt högre värde än det bokförda vilket kan bero på att de skriver av en tillgång för fort. Det justeras då det upptäcks. Goodwill och kommersiella fastigheter är två tillgångsslag som ses över mer centralt. Utöver det är det som sagt mer upp till varje enhet att göra bedömningar utifrån förutsättningarna

Redovisning & bedömningar

För att beräkna anskaffningsvärdet utgår från de utgifter som krävs för att sätta tillgången i drift enligt IAS 16. Alla värden som hör till detta ska inräknas inkluderat ev. lånekostnader när en tillgång tar över ett år att färdigställa. Efter detta görs ingen omvärdering om det inte rör sig om att de får indikation på att värdet behöver skrivas ned. Det kan ibland uppstå vissa problem med gränsdragning av vad som ska aktiveras men det är inget vanligt förekommande problem.

Leasingtillgångar har ett restvärde eftersom företaget i vissa fall har ett åtagande att köpa tillbaka en tillgång till ett förutbestämt pris. Vissa tillgångar har ett s.k. skrotvärde som innebär att tillgången kan säljas även efter att vi inte har någon användning för den. Detta skrotvärde bedöms initialt vid anskaffningstidpunkten. Återställningskostnader för vissa tillgångar räknas också med ibland.

Fastigheter och större maskiner med lång livslängd är de tillgångar som är aktuella för komponentavskrivning i Scania. Komponentavskrivning används när enskilda komponenter har väsentligt annan ekonomisk livslängd än övriga komponenter. Komponenten bör utgöra minst 20% av totala tillgångens värde samt enskilda komponenter ska överstiga en viss materialitetsnivå. Det är relevant att använda komponentavskrivning i de fall där tillgångarna var för sig är av stort värde t.ex. för fartyg, flygplan och fastigheter men inte nödvändigtvis för maskiner och inventarier.

Gällande nedskrivningsbehov ligger det mesta fokuset på att beräkna nyttjandevärdet. Företaget försöker se det på lite längre sikt än en period åt gången. Ett exempel är en ny byggnad som uppfördes under krisen 2008-2009. Den planerades att användas i många tiotal år och det var därför inte relevant att skriva ned den långt under anskaffningsvärdet även om marknaden var dålig under en period.

Problematiska områden

Ett praktiskt problem på koncernnivå är att se över omklassificeringar mellan olika tillgångsslag. En lastbil övergår ofta från att vara en lagertillgång till en anläggningstillgång i leasing. När företaget köper tillbaka lastbilen går den åt andra hållet. Det kan orsaka praktiska avstämningsproblem.

En del tillgångar har inte så högt marknadsvärde men ändå ett högt värde för Scania. Detta nyttjandevärde är svårt att sätta rätt siffror på. Det bygger även på att identifiera kassagenererande enheter vilket inte heller är helt enkelt. Att sätta upp en serviceverkstad för lastbilar kan kosta väldigt mycket. Sett bara till driften är det inte alltid en försvarbar investering med tanke på avkastningen. Det kan dock vara en nödvändighet för att kunna sälja lastbilar i den regionen. I ett sådant fall betyder det att det även finns andra intäkter som bör relateras till en sådan tillgång.

Åsikter

IAS 16 är en bra standard som inte förorsakar särskilt mycket bekymmer. De kan förekomma diskussioner kring när en tillgång ska redovisas som varulager eller materiell anläggningstillgång t ex reservdelar. Om det är relevant att lånekostnader ska aktiveras i anskaffningsvärdet kan kanske ifrågasättas. Det händer ofta att kontakt tas med någon av de andra i näringslivets redovisningsgrupp i olika frågor. Eftersom Volvo i många fall arbetar med samma frågor finns ett utbyte där. Det är dock ganska sällan diskussionerna rör materiella anläggningstillgångar.

5. Analys

I detta kapitel kommer en analys av de empiriska undersökningarna att genomföras. Författarna har valt att titta på utvecklingen från 1980 till 2010 för två företag, jämföra hur tio företag redovisar materiella anläggningstillgångar enligt IFRS, och se på hur redovisningsexperten på två företag tänker och agerar kring vissa frågor. Det som författarna fått fram genom de olika undersökningarna kommer att kopplas till den teori som presenteras i uppsatsens referensram.

5.1. Utveckling

Utifrån statistiken om balansräkningarnas förändring mellan 1980-2010 råder det nog inget tvivel om att mycket har förändrats under de 30 år som studerats. Vad är det då som utgör skillnaden mellan då och nu? En skillnad är att standarderna skiljer sig nu och då, vilket Edenhammar & Thorell påpekar att utvecklingen av standarder för noterade bolag skett under lång tid, och IFRS har inte varit obligatoriskt inom EU förrän 2005.

Västhagens undersökning visar att frågor kring redovisning av materiella anläggningstillgångar inte är något nytt utan har förekommit länge. Vidare visar Västhagens undersökning visar att de s.k. fria avskrivningarna som var tillåtna under 1900-talet ledde till att stora delar av tillgångarna skrevs ned till noll. Även om det inte påverkar dagens redovisning är det ett bra exempel på hur förändrade redovisningsregler kan få ett stort genomslag i de finansiella rapporterna. Det gör även att jämförelsestudier över tid blir svårare. Att nya typer av tillgångar blivit vanliga är något som märks även i jämförelsen med fyrkantsmodellerna för SKF och Volvo. För båda företagen varierar andelen materiella anläggningstillgångar från 1980 till 2010, medan andelen immateriella anläggningstillgångar ökar. Immateriella anläggningstillgångar var nästan obefintliga för både SKF och Volvo 1980 och 1996, dock ca 2 % för Volvo 1996. 2010 däremot har Volvo en andel på 13 % och SKF 19 %, vilket har ökat på bekostnad av exempelvis materiella anläggningstillgångar.

Varulagrens procentuella andel har sjunkit på båda företagen genom åren, både från 1980 till 1996 och från 1996 till 2010. Detta har förmodligen att göra med den generella trend som innebär att minska lagerhållning och ge högre kapitaleffektivitet. Detta är något som framförallt gäller vid inköp av råvaror och material, då företag vill minska lagerkostnader och istället försöka hålla ett jämnt inflöde. Ett begrepp som blivit allmänt känt är "just in time", vilket innebär att material beställs när det behövs helt enkelt för att helt slippa varulager.

Leasing är idag en post som utgör väsentlig skillnad och påverkar siffror och nyckeltal på ett avgörande sätt. Enligt standarden IAS 17 ska företaget som operationell leasegivare redovisa materiella anläggningstillgångar precis som enligt IAS 16 med avskrivningar osv, och de hamnar då under samma grupp i balansräkningen. Volvo är ett bra exempel på detta. I Volvos affärsidé finns en mening om att de ska erbjuda finansiella lösningar. I praktiken innebär det att substansen i de materiella anläggningstillgångarna förändrats till att innehålla även andra saker som måste hanteras i redovisningen. Det förklarar även att balansomslutningen växt förbi omsättningen och påverkat kapitalomsättningshastigheten vilket syns på de fyrkantsmodeller som illustrerar företagets utveckling. Att beräkna restvärdesrisker för detta är ett nytt moment i redovisningen som kan innebära risker eftersom det handlar om så stora belopp.

5.2. Likheter och skillnader i företagens redovisning

Genom att studera årsredovisningar har författarna upptäckt att det finns både likheter och skillnader mellan företagen; både hur de redovisar och vilka upplysningar som ges. Detta är något som både Lorentzon och Pettersson även beskrivit i sina rapporter, att det varierar hur

mycket företagen upplyser om vilka principer som används och på vilket sätt. I standarden IAS 1 står att läsa att företagen ska ge upplysningar om redovisningsprinciper som är av relevans för de som använder den, vilket som mycket annat är en bedömningsfråga och självklart inte tolkas lika av alla producenter av redovisning. IFRS syfte är att förenkla jämförbarheten för investerare, vilket den även bidragit till, även om Marton nämner en viktig poäng i att den leder till att företagen får göra egna bedömningar i enskilda fall då standarderna är principbaserade.

Den vanligaste avskrivningsmetoden är linjär avskrivning bland företagen i undersökningen, det enda undantaget är ett företag som skriver av datorer degressivt. Dock nämner några inte specifikt vilken metod som används. Vilken metod som används för avskrivningar kan påverka resultatet åt det ena eller andra hållet, och som användare av årsredovisningen kan det möjligen påverka vid olika beslut. Som figuren som illustrerar avskrivningsmetoder visar kan det vara betydelsefullt för användaren av årsredovisningen att veta vilken metod som tillämpas då en linjär avskrivning ger en jämn kostnad varje år för nyttjandeperioden medan en produktionsberoende kan variera mellan åren och därmed inte är lika förutsägbar.

Restvärde varierar, men till skillnad från exempelvis rederierna som Pettersson skriver om är restvärde inte alls lika vanligt, vilket kan förklaras av att det är andra företag det handlar om. Marton m.fl. nämner att strategin och om företaget förväntas sälja tillgången efter nyttjandeperioden påverkar restvärdet. Inom tillverkningsindustrin är säkerligen inte restvärde lika vanligt som för rederier och inom flygbranschen, där ett bolag kan positionera sig som modernt med att ofta byta ut flygplan och då få ett högt restvärde. Maskiner, inventarier mm som är stor del av materiella anläggningstillgångar i tillverkningsindustrin skiljer sig åt en hel del.

Nyttjandeperioden för en tillgång är den tid som företaget beräknar att använda den, och Edenhammar & Thorell nämner även att det är bedömningar som spelar in. Detta visar sig tydligt i undersökningen då de nyttjandeperioder som används för grupper av materiella anläggningstillgångar varierar en hel del mellan företagen. Subjektiviteten blir här hög, och i företag med väldigt mycket och värdefulla anläggningstillgångar kan det göra stor skillnad. Utifrån företagets årsredovisningar är det väldigt svårt att bilda sig en uppfattning om företagets bedömningar angående nyttjandeperioder eftersom det kräver stor insikt i företagets förutsättningar. Exempelvis skriver ett företag av byggnader på 25-33 år medan ett annat väljer 10-50 år.

Samtliga företag använder sig av anskaffningsvärdemetoden, vilket enligt Edenhammar & Thorell fortfarande är en huvudprincip, även om diskussionen angående verkligt värde har varit omfattande. Dock kan frågan ställas hur relevant det skulle vara med värdering till verkligt värde för exempelvis byggnader och maskiner hos industriföretag, som många gånger säkerligen är specialkonstruerade för deras ändamål. Denna fråga ställer sig även Jan Engström på IASB, som menar att verkligt värde har mycket mer relevans på en aktiv marknad för aktier än då en unik fabrik ska värderas. Verkligt värde gäller även som bekant vid värdering av jord- och skogsbruk, som Lorentzon tar upp i sin rapport. Den frivilliga omvärderingsmetoden tillämpas inte av något av företagen i undersökningen, och frågan är hur ofta den förekommer bland andra företag i andra branscher som värderingsmetod för materiella anläggningstillgångar? Enligt Pettersson var det mycket ovanligt och förekom bara i två av de undersökta rederierna. Lorentzons undersökning visade även att skogs- och fastighetsföretagen som regel inte verkar tycka att verkligt värde är relevant eftersom syftet inte är att handla med tillgångarna. Detta väcker många frågor om vad som är det viktiga med redovisning. Är det rätt av IASB att kräva att t.ex. skog värderas till verkligt värde?

Åtminstone verkar de svenska skogsbolagen inte vara intresserade av att redovisa så av kanske samma anledning som industriföretagen inte använder omvärderingsmetoden.

Även om anskaffningsvärdet inte anses så komplicerat att beräkna kan det enligt Marton m.fl. innebära en del problem avseende vad som ska räknas med. Bland företagen har ca hälften upplyst om att de räknar in utgifter för att sätta tillgången i drift och förvärva den, samt att även senare tillkommande utgifter ska ingå i anskaffningsvärdet. Att hälften av företagen inte väljer att upplysa om detta kan mycket väl bero på att de inte anser det relevant att ge den upplysningen, även om flera företag gör det. Standarden säger hursomhelst att utgifter som är hänförliga till tillgången ska räknas med i anskaffningsvärdet. För företaget som värderar förvaltningsfastigheter till anskaffningsvärde måste även verkligt värde ges som upplysning enligt IAS 40 som behandlar förvaltningsfastigheter, vilket de har gjort.

Låneutgifter ska enligt standarden IAS 23 ingå i anskaffningsvärdet då ett företag lånar kapital för att exempelvis uppföra en byggnad, vilket även Edenhammar & Thorell ger som exempel. Även om de flesta företag i undersökningen uppger att de följer den principen om låneutgifter är frågan hur ofta det förekommer?

Omfattning av komponentavskrivning är enligt Marton m.fl. något som varierar mycket mellan företag, och det kan ses i undersökningen då fyra av tio företag nämnt att de tillämpar detta. Att standarden säger att det ska tillämpas då värdet av en del av en tillgång är betydande i förhållande till det totala värdet gör det till en bedömningsfråga som företagen själva får besluta sig om. Ser man till Petterssons undersökning om rederier så används det i betydligt större utsträckning där, och Edenhammar & Thorell exemplifierar fastigheter, där värdet och nyttjandeperioder på olika delar varierar stort. Ett fartyg respektive en fastighet har förmodligen flera betydande komponenter än en maskin i en tillverkningsindustri, och då bedömer således företagen olika.

Leasing är ett område som kan påverka posten materiella anläggningstillgångar beroende på i vilken form den klassificeras. Företagen i undersökningen agerar i varierande omfattning i finansiell och operationell leasing. Enligt standarden IAS 17 kommer då företagens balansräkning och posten materiella anläggningstillgångar påverkas om de antingen leasar ut tillgångar operationellt, d.v.s. fortfarande har tillgångarna i sin ägo, eller om de leasar finansiellt och därmed övertagit riskerna och fördelarna med tillgången.

Av de möjligheter som ges av IAS 16 är det enligt vår undersökning enbart linjär som används utom i ett fall där datautrustning skrivs av degressivt. I intervjuerna med Volvo säger respondenten att det är linjär som bestäms av finanshandboken. Varför ett företag väljer att använda degressiv avskrivning motiveras egentligen inte men troligen beror de på att det är ett tillgångsslag som tappar mycket i värde under de första åren. Företaget vill inte riskera att dessa tillgångar ska behöva skrivas ned. Det ger en bättre bild av värdet de följande åren. Det kan finnas fler anledningar till att använda en annan avskrivning än linjär. Västhagen nämner t.ex. att syftet med vissa investeringar är att möta en produktionstopp och att osäkerheten då borde motivera en degressiv avskrivning. I teorin är det ett intressant argument men i praktiken är det givetvis svårt att veta om det rör sig om en produktionstopp eller en mer permanent ökning. Även om vetskapen finns är det svårt att bedöma hur länge den håller i sig. I vissa lägen kan det ändå tyckas som att det skulle finnas möjlighet att göra den typen av bedömningar. Det kan även finnas andra anledningar till en degressiv eller produktionsbaserad avskrivningsmetod.

Genomgången av de tio företagens årsredovisningar visar på både likheter och skillnader. Det är dock ganska tydligt att vissa företag är betydligt bättre på att motivera och förklara hur

deras värdering går till. Ett av företagen utmärkte sig genom att i princip inte upplysa om något annat än att anskaffningsmetoden används och att det görs nedskrivningar. I det här fallet rör det sig om ett av de minsta företagen i studien. Det kan hända att det inte finns något annat relevant att informera om det kan inte sägas definitivt utan att ha undersökt det noggrannare men det kan ifrågasättas om det ger tillräcklig information till läsaren.

5.3. Praktiska frågor bland företagen

Respondenterna är eniga om att IAS 16 är en väl inarbetad standard och uppfattar den som relativt väletablerad. Införandet av IFRS var inte heller något stort problem eftersom de tidigare reglerna var relativt likvärdiga, vilket Edenhammar & Thorell poängterar. En stor del av beslut vad gäller beräkningar av anskaffningsvärden och nyttjandeperioder o.s.v. görs ute i koncernbolagen. Koncernen arbetar dock med att ge dessa bolag tydliga regler och ramar i form av olika typer av manualer. Frågan är om den decentraliserade hanteringen kan påverka redovisningen eller värderingen på något sätt? Givetvis kan och bör inte alla bedömningar göras centralt men det ställer krav på kontrollfunktioner. Värdering av vissa tillgångar sker mer eller mindre direkt av huvudkontoret så troligen är det enklare för koncernen att ha kontroll över hur dessa hanteras. Det finns även funktioner inom företagen med uppgift att kontrollera vilket respondenten på Scania nämnde kunde hända.

Ett annat problem som främst togs upp av respondenten på Volvo var att omfattningen är så stor och det är därför en utmaning att få siffrorna i årsredovisningen att flyta på ett bra sätt. Det sker väldigt många transaktioner som ska följas. Att få siffrorna att flyta från ingående balans till utgående balans under ett år är en utmaning. Framförallt när hänsyn tas till att värden flyter in och ut på så många olika sätt. In genom nyanskaffning, rörelseförvärv, egen tillverkning, komponentutbyte, leasing, omklassificering o.s.v. Ut via avskrivning, nedskrivning, avknoppning, omklassificering, utrantering o.s.v. Det blir därför en utmaning för företagen att spegla detta på ett bra sätt. Respondenten på Scania tog inte upp exakt det, även om det är troligt att samma sak återfinns där, men tog upp att det kan vara svårt att dra gränser mellan när vissa tillgångar ska vara varulager eller materiella anläggningstillgångar. Det är ett problem som kan ge viss effekt på nyckeltal men givetvis påverkas inte den totala värderingen. Om användaren av redovisningen är investeraren är det kanske inte så intressant var värdena ligger utan det är det totala värdet som är intressant. Det väcker dock ett antal intressanta frågor om hur företagen arbetar internt. Finns det interna redovisnings- och värderingsfrågor som kan påverka beslut?

Överlag verkar intervjuerna bekräfta att redovisningen av materiella anläggningstillgångar är ett område som de flesta känner sig bekväma med. Företagen fokuserar på de delar av IAS 16 som speglar deras verksamhet. Även om det principiellt anses okomplicerat i förhållande redovisning läggs mycket resurser på att redovisa materiella anläggningstillgångar. Precis som Edenhammar & Thorell tar upp så har inte utvecklingen inom materiella anläggningstillgångar varit lika omfattande som exempelvis för immateriella anläggningstillgångar de senaste åren, vilket förklarar att det är ett område som kunskapen har hunnit sätta sig inom. Under intervjun med Volvo framkom att lånekostnader var en av de senaste frågorna som tillkommit, och som nu behandlas i en egen standard – IAS 23.

Företagens årsredovisningar ska behandla väsentliga värden och transaktioner. Beroende på företagen finns delar inom IAS 16 som är väsentliga för vissa företag och inte för andra. Ett exempel på detta För Volvo och Scania är komponentavskrivning. I Volvos fall används i princip inte komponentavskrivning alls medan Scania använder det i vissa fall bl.a. för förvaltningsfastigheter. Det är en naturlig följd av vilka tillgångar som finns. Pettersson tar i

sin rapport upp att inom rederinäringen är detta däremot mycket vanligt. I ett rederi är tillgångarna mer lämpade för att identifiera komponenter.

Nedskrivningar ska göras när återvinningsvärdet är lägre än det bokförda värdet. För Scania och Volvo beräknas detta ofta på nyttjandevärden. De utgår då från de lägsta identifierbara kassagenererande enheterna. Detta ansåg respondenten på Scania vara ett av de mer krångliga bitarna runt redovisningen av materiella anläggningstillgångar. Inte minst kan vissa investeringar vara omöjliga att göra om det inte kopplas till en kassagenererande enhet. Serviceverkstäder var ett exempel på det. De kan ibland vara en olönsam investering utifrån ett avkastningskrav men ändå vara viktiga för att möjliggöra försäljning i ett område.

De två intervjuerna är i hög grad jämförbara. Det är inte så förvånande med tanke på att Volvo och Scania på många sätt liknar varandra och till viss del även utbyter idéer via nätverk. Att företag i samma bransch ofta skapar någon form av gemensamt sätt att redovisa eller isomorfism uppmärksammas även av Lorentzon som studerade fastighets- och skogsbolag. Framförallt skogsbolagen hade gått ett steg längre och i förväg fört diskussioner om hur deras skogsinnehav skulle redovisas. Att företagen gör samma kan givetvis fungera både som en kvalitetsstämpel och förbättra jämförbarheten. Omvänt kan det ses som en hinder och att nya sätt att redovisa som egentligen skulle vara mer lämpliga kan komma att väljas bort. Många alternativa sätt att redovisa på faller troligen bort eftersom den bedömda nyttan inte överstiger kostnaden. Det har inte varit fokus i uppsatsen huruvida det förekommer inslag av isomorfism i industriföretagen. Det behöver inte heller vara av ondo men det uppstår en fråga om hur bedömningar ska göras; utifrån företagets unika förutsättningar eller utifrån vad som är allmänt förekommande.

6. Diskussion & slutsatser

För att sammanfatta och avsluta kommer författarna resonera en del kring ämnet och försöka svara på frågeställningarna som ligger till grund för uppsatsen.

Hur har då utvecklingen av balansräkningarna sett ut?

Den historiska tillbakablicken på Volvo och SKF gav några intressanta aspekter till uppsatsen enligt författarna. I första hand bekräftade den i mångt och mycket vad som ofta tas för givet. Materiella anläggningstillgångar är inte längre den enda anläggningstillgången i balansräkningen utan immateriella- och finansiella anläggningstillgångar är idag ungefär lika stora även i industriföretag. Den post som minskat mest är dock varulager vilket inte är konstigt med tanke på att lagerhållningskostnader är något som företag vill undvika, och som utvecklingen gått starkt mot senaste åren. Att leasing blivit vanligt kan ses som att företagen erbjuder ytterligare en tjänst i form av finansiering i samband med en ”försäljning”. Om förändringar sker i leasingstandarden kan det komma att påverka den finansiella ställningen hos företagen.

Materiella anläggningstillgångar är dock fortfarande ofta en mycket stor post och intressant ur redovisnings- och värderingssynpunkt. Tillgångarna behövs för att i stort sett alla verksamheter ska fungera, och hos många företag är dem det allra viktigaste. Givetvis beror det på vilken typ av företag eller bransch det handlar om, och utvecklingen hos företag ser säkerligen olika ut, men trenden kan ändå ses som att andra tillgångar än materiella tagit mer plats i dagens moderna företag.

Vilka likheter och skillnader går att utläsa i årsredovisningarna om redovisningen av materiella anläggningstillgångar?

Efter att ha jämfört de tio företagens årsredovisningar framkommer det att det är stor skillnad i hur mycket upplysningar som ges för att läsaren ska kunna bilda sig en uppfattning om vilka val som gjorts i redovisningen. Detta kan vara en viktig aspekt då investerare ska ta beslut, beroende på att olika val av företagen kan få olika effekt. IFRS är principbaserat och innebär att företagen i stor utsträckning avgör själva vad som är väsentligt. Att ett företag använder degressiv avskrivning för sin datautrustning är ett exempel på att de gjort en annan bedömning av hur värdeförändringen av dessa tillgångar avspeglas på bästa sätt.

När det gäller värdering så visar både intervjuer och tidigare forskning att företagen nästan uteslutande väljer anskaffningsvärdemetoden. Fördelen med omvärderingsmetoden ska vara att den återspeglar det aktuella värdet på balansdagen mer korrekt. Företagen som intervjuats utgår dock från att tillgångarna ska användas i driften och att det därför inte finns någon poäng att omvärdera tillgångarna värde, vilket möjligtvis kunde varit vanligare om de haft för avsikt att sälja vidare tillgångarna.

Att företagen i undersökningen uteslutande använder sig av anskaffningsvärdemetoden är kanske ingen överraskning då den varit en grundläggande princip historiskt. Likaså är den linjära avskrivningsmetoden den klart dominerande. Detta beror säkerligen på flera orsaker, såsom att det är det mest okomplicerade och kräver minst tid och resurser. Nyttan skulle helt enkelt inte överstiga kostnaden att göra på något annat sätt, även om det skulle kunna ge en mer rättvisande bild. Att ett företag skriver av datorer snabbare i början däremot visar säkert en mer rättvisande bild då dessa tillgångar kan sjunka mycket i värde i början av nyttjandeperioden.

Att inga företag i undersökningen använder sig av omvärderingsmetoden har säkert mycket med typen av materiella tillgångar att göra. Många maskiner och byggnader inom tillverkningsindustrin är förmodligen tillverkade just för det ändamålet och har inget syfte att säljas vidare på marknaden, och vad motiverar då att ompröva värdet eller avskrivningsmetod av dessa vid jämna mellanrum? Förmodligen skulle det enbart bli svårare, då inga direkta marknadsvärden finns tillgängliga, och kostnaden skulle då klart överstiga nyttan.

När det gäller komponentavskrivning verkar det inte användas i någon större utsträckning i de industriföretag som författarna tittat på i undersökningen. Däremot har det en större funktion i andra substansbolag inom fastighets, rederi och flygbranschen, där de materiella anläggningstillgångarna är av ett helt annat slag. För dessa bolag kan detta medföra ett jämnare resultat mellan åren.

Vilka praktiska problem och frågor kan förekomma?

Att påstå att redovisningen av materiella anläggningstillgångar är okomplicerad med vissa undantag är troligen rätt om det är fråga om att tolka IFRS- standarder eller reda ut principiella redovisningsfrågor. Syftar det på själva hanteringen av tillgångsgruppen materiella anläggningstillgångar finns dock många utmaningar. Det beror troligtvis på det enorma antalet tillgångar som räknas med i en konsoliderad årsredovisning i en börsnoterad koncern. Att få ett bra flyt på siffrorna som sedan hamnar i årsredovisningen är komplicerat. Respondenten på Volvo var tydlig med att det verkligen är en tidsödande uppgift att få ihop allt. Lika svårt är det för användaren att förstå och kontrollera hur värdena rör sig över året. Författarna anser att det troligen behövs både kunskap och erfarenhet av praktisk koncernredovisning får att ha de förutsättningar som krävs för att verkligen förstå transaktionerna som ligger till grund för redovisningen. Jämförs redovisningsproblematiken mellan industriföretag och andra näringar t.ex. skogsbolag eller rederier är det intressant att observera hur helt olika frågor framstår som komplicerade.

Ett specifikt problem för de intervjuade företagen är att stora delar av de materiella anläggningstillgångarna har ett mycket svårbedömt marknadsvärde. För rederier, fastighets- och skogsbolag är det betydligt lättare för användaren av årsredovisningen att ha en uppfattning av vad tillgångarna är värda. Hur bedömer användaren värdet av en maskin i en produktionsanläggning? Både användaren och företaget är beroende av nyttjandevärden och nuvärdesberäkningar. Värderingen blir då trots sin materialitet en räknehistoria beroende av diskonteringsräntor och uppskattningar om framtiden. Materiella anläggningstillgångar ofta har ett högt nyttjandevärde för företagen men kanske inte ett så högt nettoförsäljningsvärde, då de kan vara mer eller mindre unika för just det företaget. De blir då väldigt beroende av kassagenererande enheter och nuvärdesberäkningar. Andra företag som t.ex. fastighetsföretag kan lättare jämföra med rådande marknadspriser, vilket även gäller för läsaren av årsredovisningen.

Avslutningsvis kan det utifrån den här uppsatsen fastställas att värdering av materiella anläggningstillgångar visserligen inte är lika teoretiskt komplicerad som för finansiella- och immateriella anläggningstillgångar men redovisningen av dem och vissa frågor som avviker från det normala kan försvåra det ibland.

Runt dessa frågor uppstår det lätt en nytta kontra kostnad diskussion. Det handlar även om vad som är väsentligt, vilket gör att det blir en gränsdragning. Det finns exempel på att så länge allt är frid och fröjd finns inget problem med att värderingen inte alltid återspeglar den

ekonomiska verkligheten. Förr eller senare blir alla utgifter kostnader. Problem kan uppstå om något oväntat uppstår, t.ex. en kris, likviditetsbrist eller större omstruktureringar. Även om vissa personer i företaget verkligen känner till vilket värde tillgångarna har under olika förutsättningar, vilket inte syns fullt ut i böckerna, så är det inte säkert att beslutsfattare eller andra intressenter har den insikten.

6.1. Förslag på vidare forskning

Vad beror skillnader i balansräkningar mellan förr och nu på? Hur mycket påverkar IFRS principer?

Hur skiljer sig redovisningen av materiella anläggningstillgångar åt bland företag inom andra specifika branscher?

Hur värderas materiella anläggningstillgångar inom olika branscher? Hur motiverar företagen val av metod?

Referenser

- Alfa Laval. (2011). *Kort om Alfa Laval*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://local.alfalaval.com/sv-se/about-us/pages/default.aspx>. [2011-04-05]
- Artsberg, K. (2003). *Redovisningsteori, policy och praxis*. Malmö: Liber.
- Assa Abloy. (2011). *ASSA ABLOY i korthet*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.assaabloy.com/sv/com/Om-ASSA-ABLOY/ASSA-ABLOY-i-korthet/>. [2011-04-08]
- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Studentlitteratur.
- Edenhammar, H. & Thorell, P. (2009). *Företagens redovisning – att förstå årsredovisningar*. Uppsala: Iustus Förlag.
- Electrolux. (2009). *Vårt företag*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.electrolux.se/Global-pages/Page-Footer-Menu/Footer-Topp/Om-oss/Design-innovation-mockup/>. [2011-04-10]
- Ernst & Young. (2009). *US GAAP vs. IFRS – The basics*. [Elektronisk]. Tillgänglig: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/IFRS_v_GAAP_basics_Jan09/\\$file/IFRS_v_GAAP_basics_Jan09.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/IFRS_v_GAAP_basics_Jan09/$file/IFRS_v_GAAP_basics_Jan09.pdf). [2011-04-13]
- Finansinspektionen. (2011). *Börser och aktiehandel*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.fi.se/Konsument/Fragor-och-svar/Borser-och-aktiehandel/>. [2011-04-02]
- Gunnebo. (2011 a). *Historia*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.gunnebo.com/sv/aboutus/history/Pages/default.aspx>. [2011-04-07]
- Gunnebo. (2011 b). *Gör din värld säkrare*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.gunnebo.com/sv/aboutus/Pages/default.aspx>. [2011-04-07]
- Haldex. (2008). *Haldexkoncernens historia*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.haldex.com/sv/GLOBAL/Om-Haldex/Facts-about-Haldex/Historia/Haldex-Group/>. [2011-04-06]
- Haldex. (2011). *Haldex i korthet*. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.haldex.com/sv/GLOBAL/Om-Haldex/Facts-about-Haldex/>. [2011-04-06]
- Halling, P. (2009). *I globaliseringens tjänst*. Balans (8-9).
- Holme, I-M. & Solvang, B-K. (1997). *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Hägg, C. (1993). *Avskrivning och avkastning*. Lund: Studentlitteratur.
- IFRS-volymer 2010. Stockholm: FAR SRS.
- Körner, S & Wahlgren, L. (2002). *Praktisk statistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindgren, E., Stenberg, E. & Villa, Sarah. (2006). *Stena: beskrivning av en sfär*. Göteborg: BAS.
- Lorentzon, J. (2011). *Att värdera tillgångar – verkligt värde inom skogs- och fastighetsbranschen*. Göteborg.

- Marton, J. (2008 a). *Redovisning: Vem har nytta av bedömningar?* Balans (1).
- Marton, J. (2008 b). *Värde – vad är det egentligen?* Balans (3).
- Marton, J. (2008 c). *Nyttan av verkligt värde i redovisningen.* Balans (6-7).
- Marton, J. (2009). *Redovisning: Jämförbarhet – vid regnbågens slut?* Balans (8-9).
- Marton, J., Lumsden, M., Lundqvist, P., Pettersson, A-K. & Rimmel, G. (2010). *IFRS – i teori och praktik.* Stockholm: Bonnier.
- Nasdaq OMX Nordic. (2011). *Latest share information.* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.nasdaqomxnordic.com/shares?languageId=3>. [2011-04-02]
- Patel, R & Davidson, B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning.* Lund: Studentlitteratur.
- Pettersson, A-K. (2011). *Redovisning av fartyg i europeiska rederier – en studie av jämförbarhet.* Göteborg.
- Polesie, T. (1995). *Drift och finans - aspekter på företags ekonomi.* Malmö: Liber-Hermods.
- Rådet för finansiell rapportering. (2010). *RFR 1 – kompletterande redovisningsregler för koncerner.* [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.radetforfinansiellrapportering.se/UserFiles/Uppdaterad_RFR_1_20110104__2__PUBL_underlag.pdf. [2011-04-20]
- Sandvik. (2011). *Allmän presentation.* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.sandvik.se>. [2011-04-08]
- Scania. (2011 a). *Scania in brief.* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.scania.com/scania-group/scania-in-brief/>. [2011-04-09]
- Scania. (2011 b). *Key figures Scania (2010).* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.scania.com/scania-group/scania-in-brief/key-figures/>. [2011-04-09]
- SKF. (2010). *SKF i korthet 2009.* [Elektronisk]. Tillgänglig: http://investors.skf.com/files/I_korthet_A4_S3.pdf. [2011-04-05]
- Trelleborg. (2011). *Om Trelleborg.* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.trelleborg.com/sv/Koncernen/Om-Trelleborg/>. [2011-04-10]
- Volvo. (2011 a). *En global concern.* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.volvogroup.com/GROUP/SWEDEN/SV-SE/VOLVO%20GROUP/Pages/landingpagevolvogroup.aspx>. [2011-04-07]
- Volvo. (2011 b). *Volvokoncernen i världen.* [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.volvogroup.com/group/sweden/sv-se/Volvo%20Group/worldwide/Pages/volvo_worldwide.aspx. [2011-04-07]
- Västhagen, N. (1953). *De fria avskrivningarna 1938-1951.* Lund: Gleerup.

Årsredovisningar

Alfa Laval: 2010.

Assa Abloy: 2010.

Electrolux: 2010.

Gunnebo: 2010.

Haldex: 2010.

Sandvik: 2010.

Scania: 2010.

SKF: 1980, 1996 & 2010.

Trelleborg: 2010.

Volvo: 1980, 1996 & 2010.

Bilaga 1, Frågeunderlag

Till redovisningsexperter på företag angående deras redovisning av materiella anläggningstillgångar.

1. Vilken bakgrund har du med utbildning och jobb, samt vilken nuvarande roll på företaget?
2. Hur fungerar det med inrapportering från dotterbolag, och samordning mellan alla bolag inom koncernen? Vilken kontroll har ni angående dotterbolagens bedömningar?
3. Finns det tillgångar som värderas mer centralt än andra på huvudkontoret?
4. Hur väl utbyggda register för materiella anläggningstillgångar har ni?
5. Hur bedömer ni nyttjandeperioden för materiella anläggningstillgångar? Är det vanligt att det ändras efter hand?
6. Hur fungerar det i praktiken att se över avskrivningsmetod, nyttjandeperiod och restvärde årligen?
7. Har ni någon form av rutiner eller hur går det till när anskaffningsvärdet på en materiell anläggningstillgång beräknas? Är det några problem att bedöma vilka kostnader som ska ingå i anskaffningsvärdet eller vid efterföljande värdering?
8. Vissa tillgångar har ett restvärde, hur vanligt är det att ni beräknar restvärden?
9. Hur ser ni på komponentavskrivning, gör den redovisningen mer relevant? Hur identifierar ni komponenter? Gör ni ofta avvägningar mellan nytta kontra kostnad?
10. Vad är det mest problematiska vid värdering av materiella anläggningstillgångar?
11. Vad anser du om IFRS inom området för materiella anläggningstillgångar, är det för öppet eller för detaljerat beskrivet hur man ska redovisa?
12. Är redovisning av materiella anläggningstillgångar ett svårt område och hur mycket tid kräver det i förhållande till andra redovisningsområden?
13. Förekommer det att ni har utbyte med andra företag inom branschen om hur redovisningen av materiella anläggningstillgångar ska gå till?
14. Enligt IAS 36 ska en tillgång skrivas ned om det finns indikationer på att återvinningsvärdet är lägre än det bokförda värdet. Värdenedgången behöver inte vara permanent vilket kan leda till stora svängningar i resultatet. Hur hanteras det av er?